
HEVOSTALouden YRITYSSELVITYS LOUNAI- HÄMEEN ALUEELLA

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

Mustiala, 27.4.2010

Oona Koivunen

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Mustiala

Työn nimi Hevostalouden yritysselvitys Lounais-Hämeen alueella

Tekijä Oona Koivunen

Ohjaava opettaja Terhi Thuneberg

Hyväksytty _____._____.20_____

Hyväksyjä

MUSTIALA

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

Hevostalouden suuntautumisvaihtoehto

Tekijä	Oona Koivunen	Vuosi 2010
Työn nimi	Hevostalouden yritysselvitys Lounais-Hämeen alueella	

TIIVISTELMÄ

Työn tarkoituksena oli selvittää hevostalouden tilannetta vuonna 2009 Lounais-Hämeen alueella. Lounais-Hämeeseen kuuluu maantieteellisesti seitsemän kuntaa: Forssa, Humppila, Jokioinen, Somero, Tammela, Urjala ja Ypäjä. Näistä Urjala ja Somero on rajattu tutkimuksen ulkopuolelle. Hippolis ry tilasi opinnäytetyön osana hevosklusteri-hanketta. Alan toimintaa samalla alueella on tutkittu vuonna 2000. Vuonna 2009 on tehty valtakunnallinen selvitys hevosyritysten toiminnasta.

Tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena sadalle alan toimijalle kyseisten kuntien alueella, joista otannaksi muodostui 21 kyselyyn vastannutta yrittäjää. Kyselyssä selvitettiin yrittäjien näkemystä yrityksen nykytilasta, sekä sen tulevaisuudesta.

Hevosyritykset sijoittuvat edelleen enemmän maaseudulle, mutta osa niistä toimii myös taajamissa. Hevosyrittäjien ammattitaito on nykyisin korkea, mikä näkyy yrittäjien kouluttautuneisuudessa. Tämä edistää hevostalouden ammattimaistumista. Yrityksistä suurin osa on perustettu 1990- ja 2000-luvulla ja ne toimivat pääasiassa yrittäjäperheen työpanoksen varassa. Yritys sitoo jo perustamisvaiheessa suuren pääoman maahan, rakennuksiin ja hevosiin. Tämä heikentää osaltaan nuorten yritysten kannattavuutta.

Hevosyritykset jakautuvat voimakkaasti joko ravi- tai ratsastustoimintaan. Hevosalan pitkään jatkuneen kasvun jälkeen yritykset näyttävät panostavan toiminnan sisältöjen kehittämiseen, eikä niinkään sen laajentamiseen. Yritykset panostavat toiminnan laatuun jatkossa entistä enemmän. Kehittämissuunnitelmia tehdään pääasiassa oman toimialan sisällä. Kasvatustoiminnan vetovoimaisuus on kasvussa ja sitä pidetäänkin muuta toimintaa kannattavampana. Alan kiihkeä kasvu lienee alueella hiipumassa.

Avainsanat Hevonen, hevostalous, yritystoiminta, Lounais-Häme

Sivut 50 s. + liitteet 12 s.

Mustiala
Agricultural and rural sciences
Equine option

Author	Oona Koivunen	Year 2010
Subject of Bachelor's thesis	Research on horse industry in the Lounais-Häme region	

ABSTRACT

This thesis was made for to research the circumstances of horse industry in the Lounais-Häme region in 2009. Geographically this region includes seven municipalities: Forssa, Humppila, Jokioinen, Somero, Tammela, Urjala and Ypäjä. In this thesis Urjala and Somero are excluded. Hippolis ry ordered this research as a part of its horse cluster project. Two other surveys have been carried out: a local research in Lounais-Häme in 2000 and a national research in 2009.

This research was carried out as an inquiry to one hundred operators in the horse business in the region in question. 21 of them answered and they made the sample. The inquiry clarified the entrepreneurs' visions on the present state of the business as well as the future.

The horse industry is still located mostly in the countryside, but some of the enterprises are operating in urban areas. The professional skill of the entrepreneurs is very high today, which can be concluded from their education. This improves the professional character of horse industry. Most of the enterprises have been established during the 1990's and 2000's. The establishing of an enterprise in horse industry requires investments on land, buildings and horses. This has an effect on the profitability of new enterprises.

The enterprises in horse industry specialize in activities either in trotting or riding. After a long period of increase the enterprises seem to emphasize the improving of the activities rather than expanding them. In the future the enterprises invest on the quality of operation. The entrepreneurs seem to consider the breeding of horses more profitable than other activities. It seems that the expansion of horse industry in this area is subsiding.

Keywords Equine, Horse, Horse industry, Horse business

Pages 50 p. + appendices 12 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	HEVOSTALOUS	3
2.1	Katsaus hevosalaan Suomessa.....	4
2.2	Katsaus hevosalaan Lounais-Hämeessä	5
2.3	Hevostalousyrityksen menestystekijöitä	6
2.3.1	Yrittäjä.....	6
2.3.2	Hevoset.....	7
2.3.3	Tila.....	7
2.3.4	Toiminta	8
3	AINEISTO JA MENETELMÄT	9
4	TILOJEN PERUSTIEDOT	10
4.1	Hevosyrittäjä	10
4.2	Tila.....	11
4.3	Hevosyrittäminen.....	12
5	YRITYSTEN OMAISUUS	14
5.1	Hevostalouteen sitoutunut omaisuus	14
5.2	Suunnitellut investoinnit.....	15
5.3	Korjausrakentamisen ja kunnostuksentarve	16
6	TALLIN TOIMINTA	17
6.1	Perustiedot toiminnasta	17
6.2	Toimintamuodot	18
6.2.1	Ratsastustallitoiminta	18
6.2.2	Ravitallitoiminta	19
6.2.3	Hevosten hoitopalvelutoiminta.....	20
6.2.4	Kasvatustoiminta	20
6.2.5	Hevoskauppa ja maahantuonti.....	22
6.2.6	Muu toiminta	23
7	YRITYSTEN RAHAVIRRAT	25
7.1	Tulorakenne	25
7.2	Toiminnan kustannukset.....	26
7.3	Tuet.....	28
7.4	Toiminnan kannattavuus	29
8	HARRASTAJAT JA ASIAKASKUNTA	31
8.1	Harrastajamäärät.....	31
8.2	Ratsastusyritysten asiakaskunta	31
8.3	Raviyritysten asiakaskunta	33
8.4	Hevoskasvattajien asiakaskunta	34
8.5	Hevosten hoitopalveluja tarjoavien tallien asiakaskunta.....	34

9	TYÖVOIMA.....	35
9.1	Yrittäjän työpanos	35
9.1.1	Perheenjäsenet	35
9.2	Palkattu henkilökunta	36
10	TALKOOTYÖVOIMA JA OSTOPALVELUT.....	37
10.1	Talkootyövoima.....	37
10.2	Käytetyt ostopalvelut.....	37
10.3	Ostopalveluiden ja talkootyövoiman käyttö.....	38
11	TULEVAISUUDEN NÄKYMÄ 39	39
11.1	Suunnitelmia yritystoiminnan kehittämiseksi	39
11.2	Toiveita ostopalvelujen tarjoajille	40
12	LOUNAIS-HÄMEEN HEVOSTALOUDEN KEHITYS 2000-LUVULLA	42
13	LOUNAIS-HÄMEEN HEVOSTALOUS SUHTEESSA VALTAKUNNALLISEEN TARKASTELUUN	44
14	JOHTOPÄÄTÖKSIÄ	48
	LÄHTEET	49
Liite 1	Saatekirje	
Liite 2	Kyselylomake	

1 JOHDANTO

Hevosala on ollut Suomessa kasvussa viime vuosina. Hevosten määrä on lähtenyt uuteen kasvuun harrastajamäärien ja harrastuneisuuden lisääntyä 1990- ja 2000-luvuilla. 1980-luvulla maamme hevoskanta oli pienimmillään: vain vähän yli 31 000 hevosta. Vuonna 2009 hevosia on Suomessa jo noin 75 000. Hevoset myös työllistävät sekä suoraan että välillisesti yhä enemmän ihmisiä niin taajamissa kuin maaseudullakin. (Suomen Hippos ry 2009.)

Kasvavana tuotantosuuntana maaseudulla hevostalous vaikuttaa maatalouden rakennemuutokseen. Hevostalouden sisällä on myös tapahtunut voimakas rakennemuutos, joka jossain määrin jatkuu edelleen. Tämä muutos alkoi työhevosten määrän romahduksesta koneellistumisen seurauksena ja on johtanut siihen että nykyisin hevostalous perustuu pääasiassa urheilu- ja vapaa-ajantoimintaan.

Vaikka hevostaloutta edelleen harjoitetaan pääasiassa maaseudulla, on toiminta yleistynyt myös taajama-alueilla. Harrastajat ja hevosenomistajat ovat entistä enemmän kaupunkiväestöä. Hevosyrittäjät ovat useimmiten olleet alan harrastajia ennen yritystoiminnan aloittamista. Harrastuslähtöisyydestään huolimatta hevostaloustoiminta on ammattimaistumassa, mikä näkyy esimerkiksi koulutuksen arvostuksessa.

Hevostalouden merkitys on erityisen korostunut Lounais-Hämeen alueella. Tämä johtuu muun muassa siitä, että alueella on yli kolminkertainen määrä hevosia asukasta kohti verrattuna koko maan hevostiheyteen (Hippolis ry 2009). Alueella sijaitsee myös valtakunnallisesti merkittäviä alan toimijoita, kuten Ypäjän Hevosopisto, Pilvenmäen ravirata, Hämeen ammatti- korkeakoulun Mustialan toimipiste sekä MTT:n hevostutkimus.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää alueen hevosyritysten taloudellista tilannetta, sekä tulevaisuudennäkymiä Lounais-Hämeen alueella. Toimeksiantajan pyynnöstä tutkimuksessa tarkastellaan viittä alueen kunnista, ja tekstissäni viittaukset Lounais-Hämeeseen tarkoittavat näitä viittä kuntaa: Forssa, Humppila, Jokioinen, Tammela, ja Ypäjä. Työn tilaaja on Hippoloksen Hevosklusteri-hanke. Hippolis, hevosalan osaamiskeskus ry on perustettu 29.10.2007. Sen jäseninä ovat hevosalan keskeiset toimijat: Suomen Hippos ry, Suomen Ratsastajainliitto ry, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto ry, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, ProAgria Maaseutukeskustenliitto ry, Hevosopisto Oy, Hämeen ammatillisen korkeakoulutuksen kuntayhtymä ja Ypäjän kunta. Sen toiminta tähtää suomalaisen hevosalan kehittämiseen sen toimintaedellytyksiä parantaen. Toiminta tukee yrittäjyyttä, alan toimijoiden yhteistyötä, verkostoitumista ja kansainvälistymistä, sekä edistää edunvalvontaa.

Käynnissä olevan Hevosklusterihankkeen keskeiset tavoitteet ovat yhteistyön ja verkostoitumisen lisääminen hevosalalla, osaamisen nostaminen ja hyvien käytäntöjen levittäminen sekä yritysten kilpailukyvyyn parantami-

nen. Hankkeen puitteissa järjestetään mm. seminaareja, matkoja ja koulutuksia. Hankkeen toteuttaja on Hippolis ry ja sen rahoittajina toimivat Lounais-Hämeen kunnat, yksityiset rahoittajat, Opetusministeriö ja Euroopan aluekehitysrahasto. Rahoittajien edustus siirtyi Etelä-Suomen lääninhallitukselta Hämeen Liitolle valtiohallinnon muutosten myötä vuoden 2010 alussa.

2 HEVOSTALOUS

Hevostalous on laaja käsite, jonka sisälle mahtuu monenlaista toimintaa. Lisäksi se vaikuttaa välillisesti myös moniin sidosryhmiin rehuntuotannosta eläinlääkäri- ja kengityspalveluihin. Tässä tutkimuksessa käsittelen pääasiassa hevostalouden sisäistä tilannetta, sivuten sidosryhmiä vain pinnallisesti. Suomen hevostalouslaki määrittelee hevostalouden käsittävän hevoseläinten jalostus- ja kilpailutoiminnan, sekä hevosten ja niiden alkioiden ja sukusolujen käsittelyn, kaupan, maahantuonnin ja viennin.

Hevostalous on kasvavana tuotantosuuntana merkittävä tekijä maatalouden rakennemuutoksessa. EU-aikana maatilojen määrä on vähentynyt Suomessa merkittävästi. Samalla tilakoko ja hevostalouden piiriin kuuluvan toiminnan määrä on kuitenkin kasvanut (Pyykkönen 2001, 8; Lith 2005). Hevosyrityksistä suuri osa sijaitsee yhä maaseudulla. Maatiloilla toimivista hevostalousyrityksistä osa harjoittaa hevostoimintaa päätoimisesti, ja osalla tiloista hevostalous on sivutoimena.

Hevostalous pitää sisällään monenlaista toimintaa ja ulottuu yhä enemmän myös taajamien alueelle. Taajamiin sijoittuneet hevosyritykset toimivat itsenäisinä, alkutuotannosta erillisinä yrityksinä. Yritysten lisäksi myös hevosenomistajista entistä suurempi osa on kaupunkiväestöä. Kaksi kolmasosaa ratsuhevosten ja kolmannes ravihevosten omistajista asuu kaupungeissa (MMM 2009).

Hevosalan erityispiirteenä on, että se on 1990-luvulla alkaneen kasvun aikana perustunut pitkälti harrastustoimintaan. Tämä liittyy viime vuosikymmeninä tapahtuneeseen hevostalouden muutokseen, jossa työhevosten käyttö on vähentynyt ja hevosten käyttö urheilu- ja vapaa-ajantoiminnassa lisääntynyt (MMM 2009). Myös alan yrittäjät ovat useimmiten tehneet itselleen ammatin harrastuksestaan. Tämän johdosta työhön ja työympäristöön suhtaudutaan helposti tunnepitoisesti. Erityisesti nuorten yrittäjien keskuudessa alan koulutusta arvostetaan, mikä edesauttaa hevosalan ammattimaistumista.

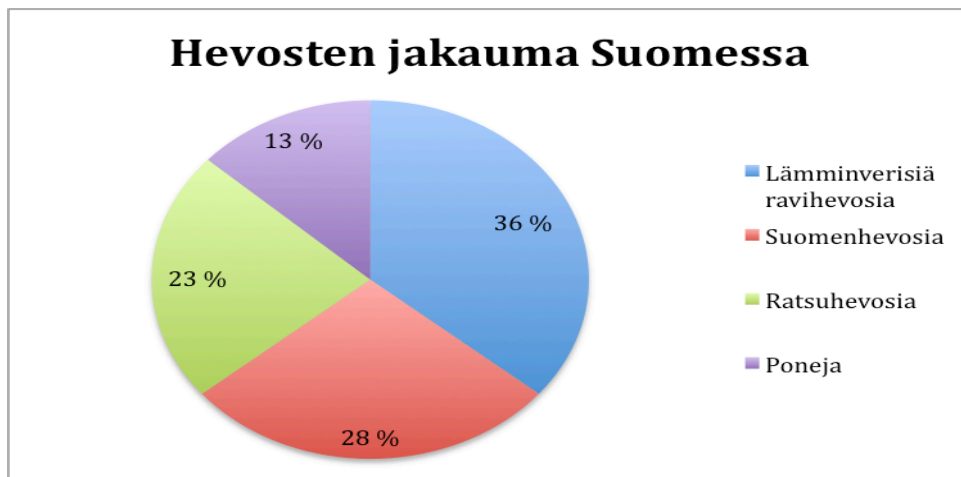
Hevosalan ammatillisen koulutuksen tutkintorakenne on kolmiportainen: opiskelija voi suorittaa alan perustutkinnon, ammattitutkinnon ja erikoisammattitutkinnon. Erikoisammattitutkinto on hevosalalla vielä uusi ilmiö, jota ei 2000-luvun alussa ollut saatavilla. Ammatillisen koulutuksen lisäksi Suomessa valmistuu hevostalouteen suuntuneita agrologeja (AMK) Hämeen ammattikorkeakoulusta, sekä Savonia-ammattikorkeakoulusta. (Heiskanen ym. 2002, 58 – 61.)

Koulutuksen arvostus näkyy myös opiskelun aloituspaikkojen lisääntymisenä oppilaitoksissa. Vuonna 2009 Suomen oppilaitoksissa oli 531 aloituspaikkaa maatalousalan perustutkintoon hevostalouden koulutusohjelmiin, kun vielä 2001 aloituspaikkoja oli 300. (Opetushallitus 2009; Heiskanen ym. 2002, 60.) Ammatillisen korkeakoulutuksen aloituspaikkojen määrä hevostalouden suuntautumisvaihtoehdossa on yli kaksinkertaistunut

vuoden 2006 jälkeen. Tähän vaikutti hevostaloustutkimuksen aloittaminen Savonia-ammattikorkeakoulussa 2007 ja Hämeen ammattikorkeakoulun aloituspaikkojen lisääminen samana vuonna.

2.1 Katsaus hevosalaan Suomessa

Vuonna 2009 Suomessa on Suomen Hippoksen mukaan noin 75 000 hevosta (Suomen Hippos ry. 2009 c). Näistä noin 27 000 on lämminverisiä ravihevosia, 21 000 suomenhevosia, 17 000 ratsuhevosia ja 10 000 poneja (kuva 1). Hevosten määrä on jälleen kasvussa teollistumisen seurauksena tapahtuneen notkahduksen jälkeen. Alhaisimmillaan maamme hevoskanta käsitti 1980-luvun alussa vain hieman yli 31 000 hevosta. 1990- ja 2000-luvuilla hevosten määrä on lisääntynyt tasaisesti noin 2000 hevosella vuosittain. Vuoden 2005 jälkeen vuosittainen kasvu on ollut jo 3000 hevosluokkaa. (Suomen Hippos ry 2009 a; c.)

KUVA 1 Hevosten määrän jakautuminen Suomessa 2009

Suomessa toimii Suomen Hippoksen mukaan noin 16 000 tallia, joista yli 3000 harjoittaa yritystoimintaa. Talleista noin 75 % sijaitsee maatalan yhteydessä. (Suomen Hippos ry 2009 a)

Hevostalous työllistää Suomessa yli 15 000 ihmistä koko- tai osa-aikaisesti. Hevosalan työllistävyys on kasvanut 2000-luvulla huomattavasti. 2000-luvun alussa hevostalous työllisti 9 500 henkilöä ja 2005 työllistävyys oli jo 15 000 työntekijää koko- tai osa-aikaisesti ja työvoiman määrä kasvaa jatkuvasti lisääntyvän hevosmäärän myötä (Heiskanen ym. 2002, 50; Lith 2005). Hevostalouden työllistävyydestä arvioidaan, että 8 hevosta työllistää yhden henkilön.

Suomessa on kattava ravirataverkosto, joka muodostuu keskusraviradasta, maakuntaradoista ja kesäradoista, sekä harjoitusradoista. Keskusravirata sijaitsee Helsingissä ja maakuntaradat ympäri Suomen. Maakuntaratoja on

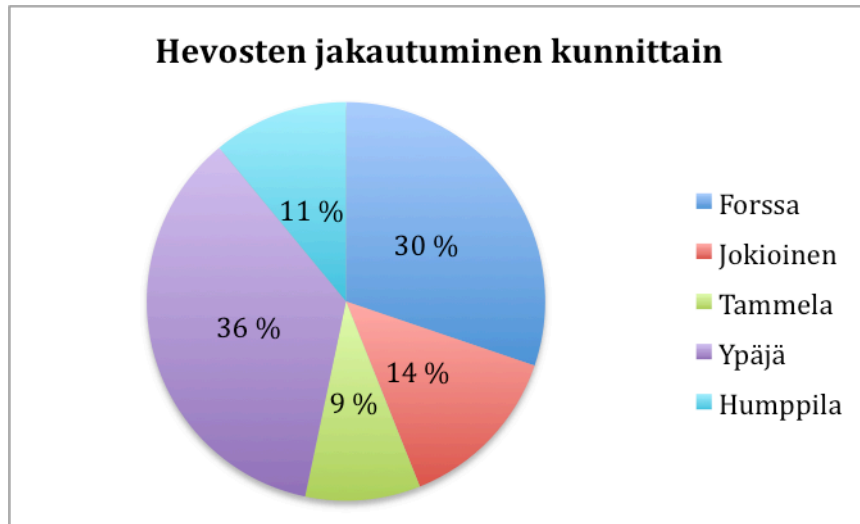
Suomessa 19, joista pohjoisin sijaitsee Rovaniemellä. Kesäratoja, joita on yhteensä 23, on myös Rovaniemen pohjoispuolella ja Ahvenanmaalla. Näiden lisäksi Suomessa on noin 120 herjoitusrataa. (Suomen Hippos ry 2009 b., 11)

Hevosharrastajien määrä on myös ollut kasvussa viime vuosikymmenillä. Tällä hetkellä ratsastuksen harrastajia on Suomen Ratsastajainliiton mukaan jo 150 000, kun heitä vuonna 2002 vielä oli vain noin 102 000 (Suomen ratsastajainliitto ry 2009 b; Tiilikainen 2004, 10). Vuonna 2002 raviurheilun harrastajia oli Suomessa jo noin 200 000 (Tiilikainen 2004, 9 - 10). Raviurheilulla on kansamme parissa ratsastusurheilua pidemmät perinteet, joten harrastajamäärän kasvu ei ole ollut yhtä kiihkeää. Harrastajien määrän pysytellessä noin 200 000:ssa, raviurheilua seuraa kuitenkin vuosittain 800 000 kävijää raviradoilla.

Hevosharrastukset koetaan lasten ja nuorten keskuudessa aiempaa kiinnostavammiksi. Suomen liikunta ja urheilu ry on tutkinut lasten ja nuorten liikunnan harrastusta vuodesta 1995 lähtien. Kansallisesta liikuntatutkimuksesta 2009-2010 ilmenee, että ratsastus on kasvattanut suosiotaan huomattavasti 3 – 18-vuotiaiden parissa vuodesta 2005. Tässä ajassa harrastajamäärä on noussut 10 000 harrastajalla, mikä on yli 15 % kaikista ratsastusta harrastavista nuorista. Ratsastus on näin ollen 4. eniten kasvanut laji harrastajamäärän mukaan. (Suomen liikunta ja urheilu ry 2010.) Myös raviharrastus on nuorten keskuudessa lisännyt suosiotaan. Ponilähdöt raveissa ovat yleistyneet harrastajamäärän lisääntyessä. Niitä ajettiin vuonna 2008 jo yli 400, mikä on sata lähtöä enemmän kuin kaksi vuotta aikaisemmin. Samoin uusia P-ajoluvan ajaneita on yli sata vuosittain. (Suomen Hippos ry 2009 b., 11)

2.2 Katsaus hevosalaan Lounais-Hämeessä

Suomen Hippoksen mukaan Lounais-Hämeen alueella on yli 1800 hevosta. Eniten hevosia on Ypäjällä (650) ja Forssassa (550), joissa sijaitsevat myös alueen suuret hevostalouskeskittymät: Ypäjän Hevosopisto, MTT:n hevostutkimusyksikkö ja Pilvenmäen ravirata. Tammelan hevosmäärä on pienempi (170) kuin Humppilassa (200) ja Jokioisilla (250) (Suomen Hippos ry 2009 c). Tätä kuvaa kuva 2. Alueen kunnissa hevosmäärä on väkilukuun suhteutettuna suuri: Ypäjällä on lähes 300 hevosta tuhatta asukasta kohti ja Tammelassakin, jonka hevostiheys asukasmäärään nähden on pienin, tuhatta asukasta kohti on lähes 20 hevosta. Koko maassa hevosia on keskimäärin 14 tuhatta asukasta kohti. (Hippolis 2009) Heidi Sinda arvioi vuonna 2000, että hevostaloudella on mahdollisuus kehittyä yhä merkittävämmäksi tekijäksi alueen kulttuuri- ja vapaa-ajanteollisuudelle. Silloin hevosia oli alueella asukasmäärään suhteutettuna kaksi kertaa tiheimmässä kuin koko maassa. (Sinda 2000, 18.) Arvio on osoittautunut paikkansa pitäväksi, sillä nykyään hevosten määrä asukasmäärään nähden on Lounais-Hämeessä jo yli kolminkertainen koko maahan verrattuna.

KUVA 2 Alueen hevosmäärän jakautuminen kunnittain

Suomen Ratsastajainliiton sporttirekisterin mukaan Lounais-Hämeessä on vajaa 400 ratsastuksen harrastajaa (Suomen Ratsastajainliitto ry. 2009 a). Alueen ratsastusseurojen ilmoittama jäsenmäärä on kuitenkin noin 600 ratsastajaa. Määrien erilaisuuteen saattavat vaikuttaa seurojen jäsenet, jotka asuvat muualla, sekä ne ratsastajat, jotka eivät kuulu Suomen Ratsastajainliittoon. Kaikki ratsastuksen harrastajat eivät kuulu ratsastusseuraan lainkaan.

Maatalouden rakennemuutos on vaikuttanut myös Lounais-Hämeessä. Muutos ei kuitenkaan ole ollut yhtä voimakas kuin Suomessa keskimäärin. 1990-luvun puolivälistä 2000-luvun alkuun maatilojen määrä on vähentynyt 15 – 20 %. Viljelty peltoala on kuitenkin samaan aikaan lisääntynyt alueella. (Pyykkönen 2001, 5, 8.) Tilakoko on tästä päätellen myös Lounais-Hämeessä kasvanut.

2.3 Hevostalousyrityksen menestystekijöitä

Yrityksen menestyminen on monen tekijän summa. Menestykseen vaikuttavat muun muassa yrittäjä itse, tila, jolla yritys toimii ja liiketoimintasuunnitelma. Myös kysynnän ja tarjonnan tasapaino ja alueellinen kilpailutilanne vaikuttavat yritykseen.

2.3.1 Yrittäjä

Hevostalousyrittäjäksi ryhtyvän henkilön tulee omata ammattitaitoa paitsi oman toimintamuotonsa osalta myös hevosten hoidossa. Lisäksi yrittäjän täytyy tuntea vähintään yritystoiminnan perusteet. Yrittäjäksi ryhtyminen vaatii tämän lisäksi kuitenkin myös yrittäjyyteen soveltuvaa luonnetta ja oman alan sopimusten, tukien yms. tuntemista (Lillkvist & Duncker 2005,

12). Asiakaspalveluhenkisyys edesauttaa uusien asiakassuhteiden luomisessa, sekä jo olemassa olevien suhteiden säilyttämisessä.

Ammattitaidon hankkimiseksi yrittäjä tarvitsee alan koulutuksen ja kokemusta työelämässä. Suomessa on hevosalalla hyvät kouluttautumismahdollisuudet ammatillisen koulutuksen osalta. Yritystoiminnan perusteet kuuluvat myös koulutusohjelmien tarjontaan, mutta osaamista voi lisäksi täydentää esimerkiksi työ- ja elinkeinotoimistojen lyhytkursseilla.

Yrittäjän on lisäksi tärkeää huolehtia omasta hyvinvoinnistaan. Hevostaloustoiminta on luonteeltaan fyysistä, joten toiminnan mitoittaminen siten, että se ei muodostu liian raskaaksi, on tärkeää. Samoin on aiheellista varata sopivat loma-ajat myös yrittäjälle, sillä ajoittainen loma toiminnasta edesauttaa hyvinvointia. Yrittäjän täytyy itse rajata vapaa- ja työaika, sillä hevosalalla koti ja yritys sijaitsevat usein samalla tontilla. (Pussinen & Thuneberg 2010, 23)

2.3.2 Hevoset

Menestyvän talliyrityksen tuntomerkinä ovat myös toimintaan sopivat, terveet ja hyvinvoivat hevoset. Hevosten hyvinvoinnista yrittäjät huolehtivat usein jopa omaa hyvinvointiaan paremmin.

Hevosten hyvinvoinnista voi parhaiten huolehtia ennaltaehkäisemällä ongelmia. Hevoset voivat sitä paremmin mitä luonnonmukaisemmissa oloissa ne elävät (Kaimio 2004, 259). Luonnossa hevonen syö jopa 16 tuntia päivässä, joten talliolosuhteissa sen ruokinta tulisi olla usein toistuvaa ja sisältää pieniä rehuannoksia kerralla. Samoin hevoset liikkuvat luonnossa lähes jatkuvasti. Ihmisen järjestämä liikunta voi kohottaa hevosen kuntoa ja on yksi osa sen liikunnantarvetta. Lisäksi hevosten tulee saada liikkua omaehtoisesti ja parhaiten ne viihtyvät eläessään laumassa lajitoveriensa kanssa.

Hevosten elinolosuhteiden tulee olla hygieeniset ja lajille sopivat. Tallissa karsinan ja muiden tilojen, joissa eläimiä käsitellään, tulee olla riittävän tilavia, jotta hevonen voi siellä liikkua ja niiden puhtaudesta on huolehdittava. Hevosten tulisi saada liikkua vaihtelevissa maastoissa erityisesti luiden ja nivelten sekä koordinaatiokyvyn vahvistamiseksi (Kaimio 2004, 259). Tätä voidaan toteuttaa sekä valmennuksen yhteydessä että järjestämällä ulkoilutarhojen tai laidunten sijaintia sopivasti.

2.3.3 Tila

Hevostilan maantieteellinen sijainti vaikuttaa yleensä voimakkaasti yrityksen menestykseen. Yrityksen kannalta on hyvä, jos sinne on olemassa helpot kulkuyhteydet ja asiakaskunta asuu mahdollisimman lähellä.

Usein maan ostohinta on korkeampi, jos sen ympärillä on valmiiksi toimiva verkosto. Erityisesti harrastajien asuessa kaupungeissa on otettava

huomioon maa-alueen hinnoittelu taajaman lähellä ja maaseudulla. Vaikka edullisemman maa-alueen osto houkuttelee hankintahetkellä, voi kalliimman maan suurempi kertakustannus korvautua muutamassa vuodessa, jos korkeampi hinta johtuu esimerkiksi sidosryhmien tai asiakaskunnan helpposta tavoitettavuudesta. (Houghton Brown & Powell-Smith 1995, 21.)

Tilan koko vaikuttaa osaltaan yritystoiminnan menestykseen. Tila voi olla pienempi, jos sen ympärillä on riittävästi harjoitteluun sopivia reittejä tai muita harjoittelumahdollisuuksia. Tärkeintä kuitenkin on, että tilaa on riittävästi tallirakennukselle ja hevosten ulkoilualueisiin.

2.3.4 Toiminta

Yritystoiminta perustuu aina kannattavalle liikeideallemme (Lillkvist & Duncker 2005, 22). Liikeidean kehittämisessä tulee ottaa huomioon yrittäjän oma osaaminen ja alan kysyntätilanne. Toiminnan perustana hevostalousyrityksissä on yleensä ratsastustuntien pito, ravivalmennus, hevoskasvatus tai hevosten hoitopalvelut. Perustoiminnan lisäksi yritys voi tarjota monipuolisesti muita palveluita antamaan lisäarvoa yritystoiminnalle. Yritystoiminnan tuoton lisäksi yritys voi saada esimerkiksi EU-tukia tulojen lisäämiseksi (Lillkvist & Duncker 2005, 22).

Yritystoiminnan erikoistuminen parantaa yrityksen menestymisen mahdollisuuksia. Mitä erikoistuneempaa yritystoiminta on, sitä vähemmän esimerkiksi yrityksen sijainti vaikuttaa sen menestymiseen. Asiakkaat ovat esimerkiksi valmiita matkustamaan pidemmän matkan tai maksamaan korkeamman hinnan saadakseen palvelua, jolla kokevat olevan heille lisäarvoa peruspalveluun verrattuna. (Houghton Brown & Powell-Smith 1995, 21.)

Yritystoiminnan kehittämisessä kannattaa lisäksi miettiä eri toimintamuotojen kysyntätilannetta alueella. Toiminta-ajatus lähtee alalla yleensä yrittäjän omasta harrastuneisuudesta. Usein onkin tehokkainta tarjota palvelua, jonka parhaiten osaa, mutta toimintaan on hyvä sisällyttää myös muita palveluja sen mukaan, miten kysyntä kehittyy yrityksen toiminta-alueella. Hevostalousyrittäjät ovat yleensä hevosalan moniosaajia, joten toiminnan laajentaminen ei heikennä sen laatua.

3 AINEISTO JA MENETELMÄT

Toteutin tutkimuksen kvantitatiivisena kyselytutkimuksena. Tutkimus rajattiin koskemaan hevosyrittäjiä, jolloin harrastustoiminta jää sen ulkopuolelle. Tutkimus toteutettiin Lounais-Hämeen alueella, eli se kattaa Forssan, Tammelan, Jokioisten, Humppilan ja Ypäjän hevostalousyritykset.

Lounais-Hämeen alueella toimii Hippoliksen rekisterin mukaan noin sata talliyrittäjää. Pyrin lähettämään kyselyni kaikille tähän perusjoukkoon kuuluville henkilöille.

Sain Hippolis ry:ltä sen hevosklusterihanketta varten keräämän rekisterin Lounais-Hämeen alueen hevosyrittäjistä. Lähetin rekisterissä olleille yrittäjille 60 kyselylomaketta helmikuussa 2009. Vastausaikaa kyselyyn oli kaksi viikkoa. Vastausajan umpeuduttua vastanneita yrittäjiä oli neljä. Maaliskuussa lähetin vielä 40 kyselylomaketta, edelleen kahden viikon vastausajalla. Kirjallisia vastauksia sain yhteensä alle kymmenen, joten otin yhteyttä yrittäjiin myös puhelimitse. Yhteensä kyselyyn vastasi 25 yrittäjää.

Noudatin puhelinhaastatteluissa kyselylomaketta. Vastausten vertailukelpoisuuden säilyttämiseksi kirjasin ainoastaan lomakkeessa kysytyt tiedot.

Kaikista 25 vastaajasta 21 hevostalousyrittäjää toimii alalla edelleen. Neljä yrittäjää ilmoitti lopettaneensa hevostoiminnan. Analysoin tuloksissa Lounais-Hämeen alueella toimivien 21 yrittäjän yrityksestään ilmoittamia tietoja.

Olen analysoinut tietoja keskiarvoja ja mediaaneja laskien. Kaikissa tapauksissa keskiarvo ei anna todenmukaista kuvaa tilanteesta vaihteluvälien ollessa suuria.

Olen lisäksi tutustunut alan kirjallisuuteen ja aiheesta tehtyihin tutkimuksiin. Vuonna 2000 julkaistiin tutkimus hevostalouden tilasta Lounais-Hämeen alueella (Sinda) ja 2009 valtakunnallinen hevosalan yritystutkimus (Pussinen & Thuneberg)

4 TILOJEN PERUSTIEDOT

Tässä luvussa esittelen alueen hevostalousyritysten ja –yrittäjien perustietoja. Kuvaan hevosyrittäjän profiilia iän, sukupuolen ja koulutuksen kautta. Hevostalousyritykset ovat Lounais-Hämeessä pääasiassa 2000-luvulla perustettuja ja yrittäjänä toimii edelleen perustaja.

Lounaishämäläiset hevosyritykset sijoittuvat suurimmaksi osaksi maaseudulle, mutta niistä osa toimii myös taajama-alueilla. Yrityksen sijainti on tärkeä tekijä sen menestyksen kannalta (Houghton Brown & Powell-Smith 1995, 21) Kuvaan tilojen sijoittumista, sekä niiden maa-alan kokoa ja käyttöä hevostaloustoiminnassa.

4.1 Hevosyrittäjä

Kyselyyn vastanneista yrittäjistä valtaosa oli 30 – 39 -vuotiaita. Alle 30-vuotiaita ja yli 50-vuotiaita oli vain muutama. Hevosalan kouluista valmistuu nuoria hevosalan osaajia vuosittain. Voidaan siis olettaa, että nämä nuoret hankkivat kokemusta ensin toisten palveluksessa ja perustavat yrityksen mahdollisesti vasta työkokemusta saatuaan.

Sukupuolijakauma on vastanneiden kesken naisvoittoinen. Kaikista hevosyrittäjistä naisten osuus oli 62 %. 2000-luvulla yrityksen perustaneet yrittäjät kuitenkin ovat pääosin naisia. Huomattavaa on myös, että alle 40-vuotiaista naisia oli lähes 80 %. Hevosyrittäjistä on tämän katsauksen mukaan tulevaisuudessa yhä suurempi osa naisia. Taulukossa 1 näkyvät yrittäjien ikä- ja sukupuolijakaumat.

TAULUKKO 1 Yrittäjien ikä- ja sukupuolijakauma

IKÄ (vuosina)	20 - 29	30 – 39	40 - 49	YLI 50	YHTEENSÄ
LUKUMÄÄRÄ	2	11	6	2	21
JOISTA NAISIA	2	8	3	-	13
Naisten osuus	100%	73%	50%	0%	62%

Ravitalliyrityksistä naisten osuus oli hieman matalampi kuin muiden hevosyrittäjien keskuudessa.

Tässä kyselyssä selvitin myös yrittäjien koulutustaustaa hevososalta. Vain kolmella vastaajasta ei ollut alan tutkintoa lainkaan. Yksi vastaajista ilmoitti käyneensä hevostaloustutkintokoulun. Maatalouden perustutkinnon suorittaneita oli kaksi ja hevosohjauksenohjaajia kolme. Ratsastuksenohjaajia oli vastanneista kolme, ratsastuksenopettajia kaksi ja ammattivalmentajan tutkinnon suorittaneita kolme. Joukossa oli myös yksi agronomi.

Suurin osa yrittäjistä ilmoitti kouluttautuneensa Ypäjän hevosopistolla. Osa vastaajista ei ilmoittanut koulutuspaikkaa lainkaan, yksi oli suorittanut tutkintonsa Harjun maatalousoppilaitoksessa. Lounais-Hämeen alueella on luonnollista, että Ypäjän Hevosopisto korostuu näin voimakkaasti koulutuksen tarjoajana.

Alle 40-vuotiaista yrittäjistä kaikilla oli alan tutkinto. Monilla nuoremmista vastaajista oli myös useampi tutkinto hevososalta. Jotkut vastaajista kertoivat lisäksi, että heillä on suunnitelmia kouluttautua edelleen. Koulutuksen arvostaminen niin yrittäjien, kuin asiakkaidenkin keskuudessa on tärkeää hevosalan ammattimaisuuden kehittämiseksi. On siis koko alan kannalta hyvä, että nuoret yrittäjät panostavat koulutukseen.

4.2 Tila

Kyselyyn vastanneiden yrittäjien hevosyrityksistä suuri osa sijaitsee maaseudulla. Vastaajista yli puolet ilmoitti toimivansa maatilan yhteydessä. Niiden lisäksi maaseudulla, mutta ilman maatilakytKentää, toimivia yrityksiä oli noin neljänneksellä vastanneista. Taajamissa ilmoitti toimivansa niin ikään noin neljännes yrittäjistä.

Maatiloista hieman alle puolet harjoittaa hevostaloutta sivutuotantona. Näistä yksi oli päätoiminen maidontuotantotila ja kaksi ilmoitti päätoimekseen heinäntuotannon. Loput eivät ilmoittaneet päätoimintamuotoaan. Taajamissa sijaitsevista yrityksistä kaikki toimivat päätoimisina hevosyrityksinä, joilla ei ole lainkaan maatilakytKentää. Yli puolet kaikista yrityksistä toimii päätoimisina hevostiloina. Hevosmäärä yrityksissä ei ole riippuvainen tilakoosta, vaan erikokoisilla tiloilla toimii sekä pieniä että suurempia hevosmääriä omistavia yrityksiä.

Yrityksistä 24 % omistaa pienen, 1 – 4 hehtaarin maa-alueen. Keskimääräinen tilakoko näissä yrityksissä on 1,2 ha, eikä niillä ole lainkaan peltoa.

Suurimman ryhmän muodostavat 5 – 9 hehtaarin tilat, joita tutkimukseni mukaan on 43 % kaikista alueen hevostalousyrityksistä. Näiden tilojen keskimääräinen tilakoko on 11,4 ha, josta hevosten käyttöön varattua peltoalaa on 7,9 ha. Näin ollen voinee olettaa, että näiden yritysten peltoala on kokonaisuudessaan hevosten käytössä. Laitumena pellosto on keskimäärin hieman alle 5 ha ja loput 3,1 ha heinän ja kaurantuotannossa.

Tiloista 14 % on 20 – 100 ha. Näiden keskimääräinen koko on 42,7 ha. Hevosten käytössä peltoalasta on näissä yrityksissä 19,5 ha. Siitä laidunta on 6 ha ja heinää tuotetaan lähes 10 hehtaarilla. Kaurantuotantoon käytetään tämän kokoisesta peltoalasta keskimäärin 2,5 ha.

Suurten, yli 100 hehtaarin tilojen osuus on hieman edellistä kokoluokkaa suurempi: niiden osuus kaikista tiloista on 19 %. Keskimääräinen tilakoko sen sijaan on edellisiin verrattuna huomattavasti suurempi sen ollessa yli 200 ha. Hevosten käytössä olevan pellon osuus tilan koko alasta on pie-

nempi. Pellosta käytetään hevostaloustoimintaan 82,5 ha. Laitumena siitä on 5,3 ha. Heinäntuotantoon käytetään tiloilla 17,3 ha ja kaurantuotantoon 14,6 ha peltoalaa.

Taulukko 2 kuvaa yritysten jakautumista erilaisille tiloille sekä maan käyttöä hevosten tarpeisiin tiloilla.

TAULUKKO 2 Tilojen koko ja peltoala

TILOJEN KOKO (ha)	1 - 4	5 - 19	20 – 100	YLI 100
JA OSUUS	24 %	43 %	14 %	19 %
Keskimääräinen tilakoko (ha)	1,2	11,4	42,7	206,3
Peltoa hevosten käytössä (ha)	0	7,9	19,5	82,5
josta laidunta (ha)	0	4,9	6	5,3
josta heinää (ha)	0	2,8	9,8	17,3
josta kauraa (ha)	0	0,3	2,5	14,6

Näiden tietojen valossa vain pieni osa hevostalousyrityksistä on rehuntuotannon suhteen omavaraisia. Hevostalous on näin ollen tiukasti sidoksissa muuhun maatalouteen. Huomattavaa on myös, ettei laidunten koko juurikaan muutu tilakoon kasvaessa.

Hevoslaitumia on alueella jonkin verran yhteiskäytössä. Kesäisin yrittäjät myös vuokraavat laidunpaikkoja asiakkaille. Laitumien yhteiskäyttö on erittäin positiivinen ilmiö. Erilaisilla hevosilla on erilaiset tarpeet laidunalueiden suhteen, joten laidunten suhteen omavaraistenkin yritysten kannattaa harkita hevosten sijoittamista sopiviin laumoihin. Varsat tarvitsevat kasvuun hyvän rehuarvon omaavan laitumen. Niiden tasapainoisen fyysisen ja luonteen kehityksen varmistamiseksi on hyvä, jos varsat saavat laiduntaa kesän ikätoveriensa seurassa. Alle 2-vuotiaat varsat tarvitsevat suhteellisen tasaisen pohjan, kun taas 2 – 3-vuotiaille on jo suotavaa liikkua epätasaisemmassakin maastossa koordinaatiokyvyn parantamiseksi. Aikuisille hevosille ja poneille laitumen tulee tarjota riittävä ja hyvälaatuinen ravinto niiden kunnon ja liikunnan mukaan. Varsallisten tammojen rehutarve on jopa kaksinkertainen muihin aikuisiin hevosiin verrattuna. (Erola & Saastamoinen 2008, 51 – 57.)

4.3 Hevosyritys

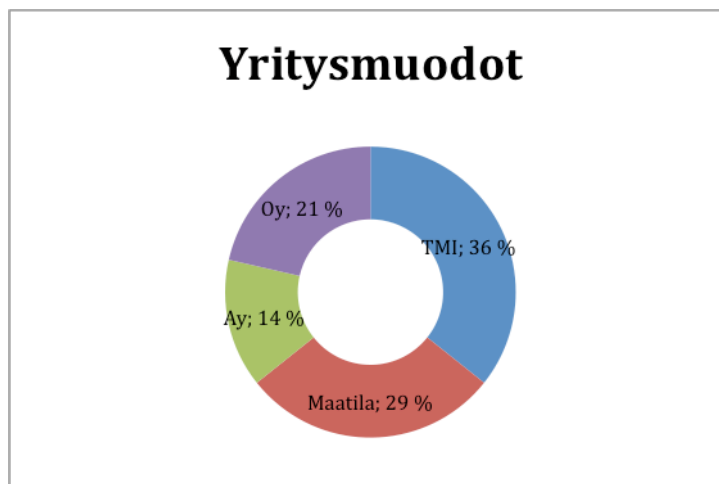
Kyselyni tulokset tukevat ajatusta, jonka mukaan hevosyrityksiä syntyy jatkuvasti ja alan kasvu on ollut voimakasta 1990- ja 2000-luvuilla. Perus-

tamisvuoden ilmoittaneista yrityksistä vanhin oli perustettu viime vuosikymmenen puolivälin tienoilla ja vuosien 1970 ja 1989 välillä perustettuja yrityksiä oli kolme. Valtaosa yrityksistä on kuitenkin perustettu 1990-luvulla (n. 33 %) ja 2000-luvulla (n. 48 %). Yrityksistä nuorin on toiminut vuodesta 2008. Kolme yrittäjää ei ilmoittanut perustamisvuotta.

Kaksi yrittäjää ilmoitti aloittaneensa hevosyritystoiminnan eri vuonna, kuin yritys on perustettu. Lisäksi kaksi yrittäjää ilmoitti aloittaneensa yritystoiminnan 1990-luvun taitteessa, vaikka perustamisvuotta ei ole ilmoitettu. Näistä yhdessä oli tehty yrityskauppa, jonka seurauksena toiminta oli saanut aikaisemmasta poikkeavan muodon ja yksi oli aloittanut hevostoiminnan muun yritystoiminnan ohella.

Maatilat ovat tyypillisesti vanhoja, sukupolvelta toiselle siirtyneitä yrityksiä. Tässä ainakin Lounais-Hämeen hevostalousyritykset muodostavat poikkeuksen. Niissä nykyinen yrittäjä on usein myös yrityksen perustaja. Kiinnostavaa on nähdä, muodostuuko hevosyritystoiminta jatkossa maatilojen vai yleisen yritystoiminnan kaltaiseksi tässä suhteessa.

Yritysmuodon ilmoittaneista yrittäjistä enin osa toimii toiminimellä. Maatiloja oli yrityksistä vajaa kolmannes ja osakeyhtiönä tai avoimena yhtiönä toimii viisi yritystä (kuva 3).

KUVA 3 Yritysmuotojakauma

5 YRITYSTEN OMAISUUS

Tässä luvussa selvitän hevostalouteen sitoutuvaa varallisuutta yrityksissä. Hevosyrityksille on tyypillistä, että toiminnan käynnistäminen ja ylläpitäminen vaatii suuria investointeja ja sitoo paljon varoja. Tarkoituksena on luoda katsaus yritysten omaisuuden nykyarvoon sekä lähivuosina tehtäviin investointeihin.

5.1 Hevostalouteen sitoutunut omaisuus

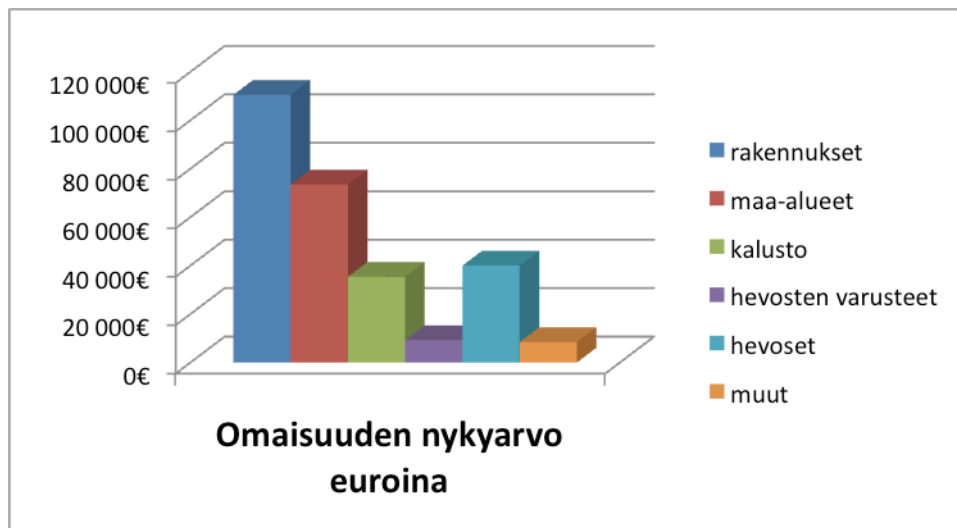
Rakennuksiin ja rakennelmiin yrittäjät ilmoittavat keskimäärin sijoittaneensa hieman yli 110 000 € vaihteluvälin ollessa 70 000 - 250 000 €. Hevostalousyrityksissä hevosia varten on poikkeuksetta tallirakennus. Tämän lisäksi talleista 15 %:lla on erillinen pihattorakennus. Muita rakennuksia, joita hevosten käyttöön on rakennettu, ovat esimerkiksi varastorakennukset rehujen, kuivikkeiden ja kaluston säilyttämistä ja varastointia varten. Näiden lisäksi joillakin talleilla on asumiskäyttöön soveltuva aitta tai muu piharakennus, jota käytetään asiakkaiden majoittamiseen, esimerkiksi kurssien ja leirien aikana. Lisäksi muutamalla ratsastustallilla on rakennettu maneesi. Muita rakennelmia ovat hevosten valmennuksessa käytettävä osittain rakennettu uittopaikka sekä kävelytyskone.

Yritysten omistamien maa-alueiden koot vaihtelevat hehtaarista 250 hehtaariin, joten niiden arvossa luonnollisesti esiintyy myös huomattavasti rakennuksia suurempi vaihteluväli. Arviot maa-alan arvosta liikkuvat 15 000 € ja 400 000 € välillä. Maa-alueiden arvo oli hehtaaria kohti huomattavasti suurempi taajama-alueella, kuin maaseudulla. Näin ollen pienen alueen omistavan hevosityrityksen maa-alan arvo voi olla huomattavasti suurempi kuin laajan alueen omistavan yrityksen maa-alan arvo suhteessa yrityksen koko omaisuuteen. Maa-alan arvo voi vaikuttaa uusien yrittäjien kohdalla jopa perustettavan yrityksen sijaintiin. (Houghton Brown & Powell-Smith 1995, 21.)

Neljätoista yrittäjää ilmoitti kyselyssä omistamiensa hevosten nykyarvon. Näiden ilmoitusten perusteella yritysten omistamien hevosten keskimääräinen arvo on 45 700 €. Yhden hevosen keskimääräiseksi arvoksi muodostui noin 4500 €. Aikuiset hevoset arvioitiin nuoria hevosia ja varsoja arvokkaammiksi, mikä on luonnollista, sillä aikuiset hevoset ovat lounais-hämäläisissä yrityksissä pääasiassa pitkälle koulutettuja. Hevosten arvo nousee niiden koulutustason myötä. Ikä vaikuttaa hevosten arvoon ensin korottavasti, mutta lopulta laskee arvoa.

Kalustoa yrittäjät ilmoittavat omistavansa keskimäärin noin 35 000 euron arvosta, vaihteluvälin ollessa 5 000 – 150 000 €. Useimmissa yrityksissä kalustoa on kuitenkin 10 000 – 30 000 euron arvosta mediaanin ollessa 17 000€. Varusteiden ja muun omaisuuden arvo yhteensä on yrityksissä keskimäärin 17 500 €.

Kuva 4 kuvaa hevostalouteen sitoutuneen omaisuuden jakautumista yrityksen sisällä.

KUVA 4 Yrityksen omaisuuden jakautuminen ja nykyarvo keskimäärin euroina

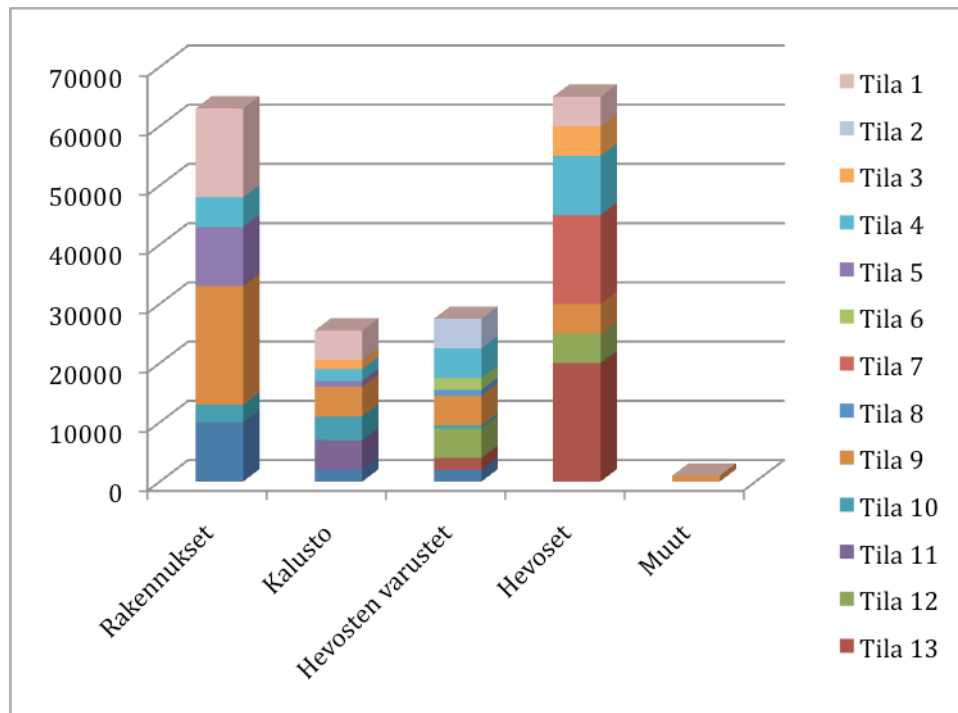
Alueen kaikissa hevostalousyrityksissä voidaan tutkimukseni perusteella arvioida vuonna 2009 olevan sitoutuneena yhteensä noin 33 miljoonaa euroa. Koko summasta kaksi kolmannesta on sidottuna kiinteään omaisuuteen. Rakennuksiin on sidottu noin 11 miljoonaa, ja maa-alueisiin noin 10,5 miljoonaa euroa. Hevosten, kaluston ja muun omaisuuden osuudeksi jää 11,5 miljoonaa euroa.

Nämä tiedot olen saanut laskemalla erityyppisten hevosyritysten omaisuuden nykyarvon ja suhteuttamalla näin saamani tulokset koko alueen hevosyrityksiin.

5.2 Suunnitellut investoinnit

Kartoitin yrittäjien investointisuunnitelmia seuraavien viiden vuoden aikana. Selvitin investointien kohteita, sekä niihin kuluvia rahamääriä. Uudisrakentamista ja hankintoja ilmoitti suunnittelevansa 67 % talliyrittäjistä. 33 % yrittäjistä ilmoitti, ettei suunnittele investoivansa lähivuosina yritystoimintaan tai ei ilmoittanut suunnitelmiaan.

Suunnitellut uudisrakentamisen ja hankintojen kohteet ja niiden arvioidut kustannukset näkyvät kuvassa 5. Yleisin investointien kohde vastaajilla on hevosten varusteet, mutta niihin käytettävät rahamäärät ovat suhteellisen pieniä. Sen sijaan hevosten hankintaa suunnittelevien määrä on pienempi, mutta aiottu rahallinen panostus suurempi. Tämä koskee myös rakennusten hankintaa. Maa-alueisiin ei yksikään vastanneista suunnittele investoivansa lähitulevaisuudessa.

KUVA 5 Vuoteen 2014 mennessä tehtäväksi suunniteltu uudisrakentaminen ja hankinnat euroina vuoteen

Suhteessa tutkimukseni tuloksiin koko alueella voidaan arvioida investointitarpeen nousevan yli miljoonan euron vuoteen 2014 mennessä. Suurin yksittäinen investointien kohde ovat hevoset, joihin yrittäjät aikovat sijoittaa yli 480 000 €. Rakennuksiin investoidaan noin 400 000 € Lounais-Hämeessä seuraavien viiden vuoden aikana. Kalustoon ja hevosten varusteisiin arvioidaan käytettävän noin 270 000 €.

5.3 Korjausrakentamisen ja kunnostuksentarve

Yli puolet talliyrittäjistä ilmoitti suunnittelevansa korjausrakentamista vuoteen 2014 mennessä. Suunnitelmissa on sijoittaa keskimäärin noin 5500 euroa rakennusten korjauksiin. Tämä on yleisin remontoinnin kohde vastaajien keskuudessa.

Varusteiden ja kaluston kunnostukseen aikoo sijoittaa hieman alle kolmannes vastaajista kumpaankin. Näihin suunnitellaan käytettävän noin 1700 € lähivuosina. Muita kohteita, joiden kunnostukseen yrittäjät suunnittelevat sijoittavansa, ovat maa-alueet ja hevoset. Näihin käytetään vain vähäisiä rahamääriä ja harvat yrittäjät suunnittelevat sijoittavansa niihin.

Rakennusten korjauksiin koko Lounais-Hämeen alueella käytetään tutkimukseni mukaan yli 250 000 € vuoteen 2014 mennessä. Muihin mainittuihin kunnostuksiin käytetään lisäksi 160 000 €.

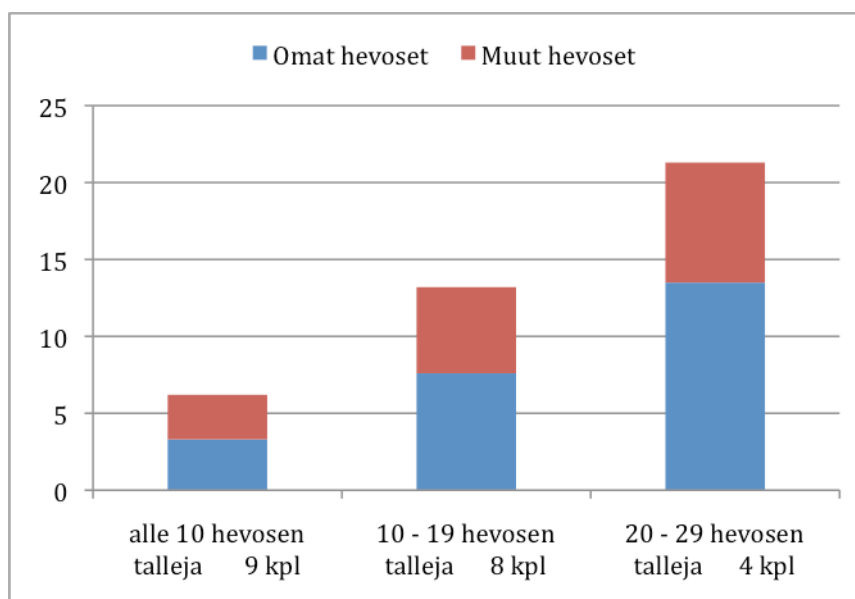
6 TALLIN TOIMINTA

Tarkastelemani hevostalousyritykset ovat kaikki talliyrityksiä. Tallin toiminnan lisäksi yrityksissä saattaa olla muuta sivutoimintaa. Tässä luvussa keskityn esittelemään yritysten tallitoimintaa.

Tallit toimivat pääasiallisesti joko ratsastus- tai raviurheilun alalla. Myös hevoskasvatusta ja hevosten hoitopalvelutoimintaa päätoimenaan harjoittavat tallit toimivat jommankumman edistämiseksi.

6.1 Perustiedot toiminnasta

Tutkimukseni mukaan Lounais-Hämeen talliyrityksistä 43 % on pieniä, alle kymmenen hevosen talleja, 10 - 20 hevosta on 38 %:lla ja loput 19 % ovat suurempia, yli 20 hevosen talleja. Lähes jokaisella yrityksellä on sekä yrittäjän tai yrityksen omia hevosia että toisten omistuksessa olevia ylläpitohevosia. Vain yhdellä yrittäjällä oli ainoastaan omia ja yhdellä ainoastaan toisten omistamia hevosia. Kuvassa 6 näkyy tallien keskimääräinen hevosmäärä kokoryhmittäin. Siinä on myös esitetty yrityksen omistamien ja vieraiden hevosten määrä.

KUVA 6 Tallien jakautuminen kokoluokkiin ja hevosten määrä eri kokoisissa talleissa keskimäärin

Lähes 45 %:lla talleista kaikki karsinapaikat olivat käytössä, kolmanneksella oli yksi vapaa karsinapaikka ja vain noin 10 %:lla talleista oli enemmän kuin viisi karsinapaikkaa käyttämättöminä.

6.2 Toimintamuodot

Kaikki vastaajat ilmoittivat yrityksensä olevan monialaisia, eli harjoittavan enemmän kuin yhdenlaatuista toimintaa. Tallit kuitenkin jakautuvat yhä voimakkaasti ravi- ja ratsastustoiminnan mukaan. Myös sellaiset yritykset, jotka harjoittavat päätoimisesti hevoskasvatusta tai hevosten hoitopalveluja, näyttävät suuntautuvan voimakkaasti jompaankumpaan lajiin. Ainoastaan yksi ravitalliyrittäjä ilmoitti asiakaskuntaansa kuuluvan myös ratsuhevosten omistajia. Ratsutallit tarjoavat tulosteni valossa keskimäärin monipuolisemmin erilaisia palveluja kuin ravitallit.

Hevosten hoitopalvelua vieraille hevosille tarjotaan lähes kaikilla talleilla. Talleista suurimmalla osalla on kaikki vuokrattavat hevospaikat täynnä.

Hevoskasvatusta samoin harjoitetaan joko pää- tai sivutoimisesti lähes kaikissa yrityksissä (yli 90 %). Kasvatustoiminnan laajuus vaihtelee vuositaittain paitsi yritysten välillä, myös yrityksen sisäisesti.

6.2.1 Ratsastustallitoiminta

Vastaajista hieman yli kolmannes ilmoitti pääasiallisen toimintamuotonsa olevan ratsastustallitoiminta. Näiden yritysten toiminta perustuu ratsastustuntien tarjoamiseen yrityksen omistamilla hevosilla. Yrittäjät toimivat itse ratsastuksenohjaajina tai –opettajina järjestämillään tunneilla. Tämän palvelun suuntautuessa voimakkaasti ratsastuksen harrastajille, on yleistä, että tunneista suurin osa ajoittuu iltapäivään ja alkuiltaan.

Ratsastustallien asiakaskuntaan kuuluu monenlaisia harrastajia kaikista ikäryhmistä ja yhteiskunnan eri aloilta. Vastaajat kuitenkin ilmoittivat tyypillisimmiksi asiakkaikseen nuoret naiset ja lapset. Myös miehiä on tullut harrastuksen pariin aiempaa enemmän. Asiakkaat käyvät tyypillisesti ratsastustunneilla säännöllisesti kerran tai kahdesti viikossa.

Vastaajien ratsastustalleilla, yhtä lukuun ottamatta, tarjotaan ratsastuspalveluiden lisäksi hevosten hoitopalvelua asiakkaiden hevosille. Suurin osa ratsastustalliyrityksistä tarjosi hoitopalveluja täysihoitopalveluna.

Tuntien lisäksi kaksi yrittäjää ilmoitti järjestävänsä vaellusratsastusretkiä asiakkaiden toiveiden mukaan. Retket ovat pääosin yhden päivän aikana tehtäviä, 2 - 4 tunnin vaelluksia. Vaelluksilla käytetään yrityksen hevosia ja yrittäjät toimivat itse oppaina.

Kolmannes näistä vastaajista ilmoitti tarjoavansa lisäksi valmennustunteja. Näille tunneille on tyypillistä, että kentällä on vain yksi tai kaksi ratsukkoa kerrallaan. Valmennus on tavoitteellista ja suunnitelmallista ja tähtää yleensä ratsukon menestykseen kilpailuissa. Tunnit voidaan järjestää joustavasti ja sijoittaa myös päiväsaikaan. Valmennustunnit ovat hinnaltaan ratsastustunteja kalliimpia, mutta näillä tunneilla opettajalla on mahdollisuus osoittaa enemmän huomiota yksittäiselle ratsukolle tunnin aikana.

Valmennustunteja tarjoavat yrittäjät olivat saaneet ratsastuksenopettajan koulutuksen ja monilla oli lisäksi valmentajakoulutus.

Saman verran oli myös ratsutuspalvelua tai nuorten hevosten koulutusta tarjoavia yrityksiä. Näiden palvelujen käyttäjät ovat nuorten hevosten omistajia, jotka haluavat ammattiratsastajan apua. Sopimuksia voidaan tehdä joko siten, että hevosen omistaja ratsastaa itse joinakin päivinä viikossa tai niin, ettei hän sopimusaikana ratsasta lainkaan itse.

Ratsutalleilla on myös vilkasta leiri- ja kurssitoimintaa. Leirejä järjestetään pääsääntöisesti kesäaikaan ja niiden pääasiallinen asiakaskunta koostuu lapsista. Leirit ovat olennainen osa hevosmiestaitojen oppimista ja harrastuksen syventämistä.

Muutamit yrittäjät mainitsivat lisäksi joko järjestävänsä tapahtumia tai osallistuvansa muualla järjestettäviin tapahtumiin.

6.2.2 Ravitallitoiminta

Ravitallitoiminta oli päätoimena 24 %:lla vastaajista. Näissä yrityksissä suurin osa toiminnasta perustuu ravihevosten valmennukseen. Yhtä lukuun ottamatta kaikilla yrittäjillä oli valmennettavanaan sekä omia että toisten omistamia hevosia.

Valmennuspalveluun sisältyy valmennussuunnitelma, jonka mukaan hevosta valmennetaan. Tavoitteena on saada hevonen huippukuntoon ravikilpailukaudelle. Ammattivalmentaja suunnittelee valmennusaikataulun siten, että lepoajat ja valmennuskaudet ovat parhaiten hyödyksi. Valmennussopimukseen kuuluu myös hevosen ylläpito, joten hevosen omistajan ei tarvitse itse osallistua sen hoitoon.

Myös lähes kaikki ravitallit tarjoavat lisäksi hoitopalvelua hevosille. Kaikki näiden ravitallien hoitosopimukset sisälsivät täyshoidon. Hevosen omistaja on kuitenkin itse vastuussa hevosen valmennuksesta.

Kaksi yrittäjää ilmoitti tarjoavansa nuorten hevosten koulutuspalvelua. Yritys sitoutuu tällöin huolehtimaan nuoren hevosen ajo-opetuksesta siihen asti, että tämä on yrittäjän ja/tai hevosen omistajan mielestä valmis siirtymään valmennukseen. Usein hevosille on jo opetettu ajamisen perusasiat niiden tullessa koulutukseen, mutta joitakin hevosia ei ole koskaan valjastettu aikaisemmin. Joissakin tapauksissa yrittäjä aloittaa koulutuksen opettamalla hevoselle peruskäsittelyyn vaadittavat käytöstavat. Sopimukset ovat yksilöllisiä ja ne tehdään asiakkaan tarpeiden mukaan.

Ravitalleilla esiintyy ratsutalleihin verrattuna vähän harrastustoimintaa. Raviurheilun harrastajia on kuitenkin runsaasti myös Lounais-Hämeen alueella. Kyselyni rajauksen koskiessa vain hevosyrittäjiä, saa raviharrastus tässä katsauksessa vain vähän huomiota. Myös nuorisotoiminta tapahtuu pääasiassa raviratojen alaisuudessa, eikä niinkään talleilla.

6.2.3 Hevosten hoitopalvelutoiminta

Suurin osa kyselyyni vastanneista yrittäjistä (n. 80 %) tarjoaa hevosten hoitopalvelua. Monissa yrityksissä se on kuitenkin sivutoimena muiden palvelujen ohella. Tällaisissa yrityksissä asiakkaat, joilla on hevosenhoitosopimus tallin kanssa, käyttävät usein myös muita sen palveluja, kuten ratsastus- tai valmennustunteja.

Pääasiassa hevosten hoitosopimukset ovat täyshoitosopimuksia, jolloin hevosen perustarpeista, kuten ravinnonsaannista, jaloittelusta, suojasta ja puhtaudesta, huolehtii yritys. Asiakas voi näin ollen määritellä suhteellisen vapaasti milloin ja kuinka paljon käyttää aikaa hevosharrastukseensa. Joillakin talleilla tehdään myös sellaisia hoitosopimuksia, joihin sisältyy vain osa yllämainituista perustarpeista huolehtimisesta. Talliyrittäjä saattaa esimerkiksi tarjota hevosenomistajan käyttöön karsinan ja ulkoilutarhan tai pihaton sekä kuivikkeet, jolloin vastuu hevosen ruokinnasta, jaloittelusta ja ympäristön siivouksesta jää hevosen omistajalle.

Kaksi yrittäjää ilmoitti hevosenhoitopalvelujen tarjoamisen päätoimekseen yrityksessään. Näistä yrityksistä toinen ilmoitti kaikkien sopimusten sisältävän hevosten täyshoidon. Toinen yrittäjä ilmoitti tekevänsä sopimukset asiakkaan toiveiden mukaan siten, että niistä osa sisältää täysihoidon ja osa puolihoidon. Puolihoitosopimukseen kuuluvat palvelut rajataan yrityksessä tarkemmin kunkin asiakkaan kanssa yksilöllisesti.

Puolihoitosopimuksen tekeminen vaatii asiakkaalta enemmän tietotaitoa hevosen hoidosta ja tarpeista. Yrittäjillä tarvittavat valmiudet on yleensä koulutuksen ja työkokemuksen kautta. Hevosen kannalta on tärkeää, että se saa elää mahdollisimman luonnonmukaisissa olosuhteissa (Kaimio 2004, 229). Tämä tarkoittaa vähintään säännöllistä ja usein toistuvaa ruokintaa sekä paljon liikuntaa. Liikunnasta osa voi olla kontrolloitua ravi- tai ratsastusharjoittelua, mutta myös omaehtoiseen liikkumiseen tulee olla mahdollisuus.

Molemmissa hevosten hoitopalveluja tarjoavissa yrityksissä on lisäksi muuta hevostoimintaa, joten yksikään vastaajista ei ilmoittanut tarjoavansa ainoastaan vuokrapaikkoja.

6.2.4 Kasvatustoiminta

Kasvatustoiminta on Suomen hevostalouden perusta, sillä suuri osa Suomessa käytettävistä hevosista on myös tuotettu täällä. Suomenhevosen kasvatuksella on yli satavuotinen perinne suunnitelmallisena jalostustoimintana. Myös lämminverisiä ravihevosia on kasvatettu jo pitkään ja varsoja syntyy riittävästi omiin tarpeisiimme. Ratsuhevosten ja ponien kasvatusta on sen sijaan vähäisempää ja niiden lisäys perustuu voimakkaasti tuontiin ulkomailta. Suomessa syntyy yhteensä noin 4000 varsaa vuodessa, mikä vastaa vuosittaista poistumaa hevoskannassamme. Tämän hetkellä hevoskasvatuksella voidaan näin ollen säilyttää hevosten määrä nykyisellä tasolla.

Lämminveristen ravihevosten suunnitelmallinen jalostus Suomessa alkoi yli 50 vuotta sitten. Neljässäkymmenessä vuodessa hevoskasvatus kasvoi nopeasti ja noin kymmenen vuotta sitten kotimaassa syntyneiden hevosten osuus kaikista kilpailevista lv-ravihevosista oli 90 %. Sen jälkeen ravihevosten maahantuonti on jälleen hieman lisääntynyt. (Kemiläinen 2008.)

Lämminveristen ratsuhevosten jalostus on alkanut jo 1900-luvun alkupuolella 1890 perustetun suomalaisen ratsuväkirykmentin luoman tarpeen kattamiseksi. Hevosjalostusliitto lämminverisistä varten perustettiin jo 1932. Ensimmäinen maininta suomalaisesta ponijalostuksesta löytyy vuodelta 1956. (Jalkanen 1984, 19, 32, 144.) Pitkästä historiastaan huolimatta ratsujen ja ponien jalostus ei kuitenkaan ole vielä täysin vakiinnuttanut asemaansa. Suomalaisen lämminverisen ratsuhevosen arvostus näyttää kuitenkin viime vuosina nousseen ja sen kasvatus on viimeksi kuluneiden kymmenen vuoden aikana kaksinkertaistunut (Suomen Hippos ry 2009 a). Kasvatus todennäköisesti lisääntyy tulevaisuudessa entisestään.

Kasvatustoiminnan mittakaava vaihtelee hyvinkin pienimuotoisesta varsin laajaan toimintaan. Yksittäinen kasvattaja saattaa tuottaa yhden ainoan varsan koko urallaan ja toinen seitsemän varsaa vuosittain. Se voi myös olla järkipäätä rodun jalostukseen keskittyvää, tai tunneperäistä, rakkaan tamman jälkeläisten tuottamiseen tähtäävää toimintaa. Hevoskasvatuksella voi olla monenlaisia lähtökohtia ja tavoitteita, jotka vaikuttavat kasvattajan päätöksiin. Moni tammanomistaja, ellei jokainen, miettii tamman astuttamista jossain sen elämän vaiheessa.

Kasvatustoimintaa päätoimenaan harjoittaa tutkimukseni mukaan 29 % Lounais-Hämeen hevostalousyrittäjistä. Suurimmassa osassa näistä yrityksistä (83 %) kasvatetaan ravihevosia. Ratsuhevoskasvattajia mahtuu kuitenkin myös tähän ”ammattikasvattajien” joukkoon 17 %.

Päätoimisesti hevoskasvatusta harjoittavat yritykset kasvattavat hevosia myyntiin enemmän kuin omaan käyttöön. Kasvattajat pitävät itsellään tutkimukseni mukaan vain sellaiset varsat, joilla on erityisen suuri todennäköisyys menestyä ravikilpailuissa tai joilla sukutaulun perusteella on erityisen hyvä jalostusarvo. Tutkimukseen osallistuneiden ”ammattikasvattajien” ratsuhevosvarsoista kaikki myydään eteenpäin.

Kasvattajien vuosittain tuottamien varsojen määrä vaihteli suuresti. Tyyppillinen hevoskasvattaja tuottaa tutkimukseni mukaan 4 varsaa vuodessa. Varsat myydään keskimäärin 1 – 3 -vuotiaina. Ratsuvarsat myydään keskimäärin vanhempina kuin ravihevosvarsat. Ravihevosvarsoista osa oli asiakkaan toiveiden mukaan tuotettuja ”tilausvarsoja”, joille asiakas oli valinnut isäoriin. Nämä siirtyivät asiakkaan omistukseen heti emästä vieroituksen jälkeen.

Hevoskasvatus on myös suosittu sivutoimintamuoto hevostalousyrityksissä. Yli 70 % vastaajista ilmoitti yrityksensä kasvattavan hevosia pienimuotoisesti. Kasvattajia on yhtä lailla sekä ravi- että ratsastustalliyrityksissä.

Myös hevosten hoitopalveluja tarjoavilla talleilla harjoitetaan kasvatusta, mutta näissä yrityksissä kasvattajia on suhteessa muita vähemmän.

Sivutoimisesti hevoskasvatusta harjoittavat yritykset tuottavat varsoja päätoimisia enemmän omaan käyttöön. Myytävien varsojen ikä on myös keskimäärin korkeampi, ja vaihtelee enemmän: varsat myydään 1 – 7 - vuotiaina, tyypillisimmin 3 vuoden iässä.

Kasvatustoiminnan painotus vaihtelee sitä pää- ja sivutoimisesti harjoittavissa yrityksissä. Ammattikasvattajat painottavat enemmän sukutaulujen merkitystä, kun taas sivutoimiset kasvattajat arvostavat enemmän vanhempaiseläinten suorituksia ja luonnetta.

6.2.5 Hevoskauppa ja maahantuonti

Suomessa syntyvien varsojen määrä vastaa keskimäärin maassamme lopettettujen hevosten määrää vuosittain. Tuonti on siis merkittävä osa Suomen hevoskannan kasvua. Tuontihevosistamme yli puolet on Suomen Hippoksen mukaan ratsuhevosia. Toinen puoli tuontihevosista on poneja ja lämminverisiä ravihevosia.

Tuontihevosten määrän arvioiminen on aiemmin ollut ongelmallista, sillä niistä on Hippoksen arvion mukaan jäänyt satoja rekisteröimättä vuosittain. Kesällä 2009 astui voimaan EU-asetus, jonka mukaan kaikki hevoseläimet on rekisteröitävä. Tämä helpottaa hevoskannan uusiutumisen seurantaa.

Yhden kyselyyni vastanneen yrittäjän päätoimintamuoto oli hevosten tuonti ulkomailta. Myös tämä yritys harjoittaa päätoimensa lisäksi muuta yritystoimintaa. Yritys on erikoistunut ratsastusurheiluun. Sivutoimisesti hevosten tuontia harjoitti lisäksi kaksi vastanneista yrittäjästä. Näissä yrityksissä tuonti rajoittui 1 - 3 hevoseen vuosittain, eikä hevosia tuotu välttämättä joka vuosi.

Tuotavat eläimet ovat pääasiassa ratsuhevosia, jotka myydään edelleen suomalaisille harrastaja- tai kilparatsastajille. Joukossa oli lisäksi jokunen poni. Ravihevosten maahantuontia ei harjoittanut yksikään yrittäjästä.

Hevosia tuodaan ulkomailta myytäväksi Suomessa. Yrittäjät valitsevat tulosteni valossa Suomeen tuotavat hevoset paikanpäällä ja myyvät ne täällä. Jotkut asiakkaat kuitenkin esittävät toiveita jo ennen hankintamatkaa, jolloin yrittäjä voi etsiä tietylle asiakkaalle sopivan hevosen. Hevosia ulkomailta tilaavat asiakkaat ovat entistä kiinnostuneempia erikoisista roduista, joita ei kasvateta Suomessa.

Kilpahevosiksi tuodaan pääasiassa Hollannista ja Saksasta siellä kasvatettuja urheiluhevosia. Näissä maissa ratsuhevoskasvatuksella on pitkät perinteet ja se on Suomeen verrattuna laajamittaista. Ratsastuksen harrastajille ja erikoisten rotujen kasvattamisesta kiinnostuneille asiakkaille löytyy eniten vaihtoehtoja Islannista, Brittein saarilta ja Itä-Euroopasta.

Suomeen tuotavat hevoset ovat aikuisia ja valmiiksi koulutettuja. Koulutustaso kuitenkin vaihtelee peruskoulutetusta vaatimaan kouluratsastusosaamiseen. Kilpahevosiksi tuodaan pääasiassa jo kilpailukokemusta omaavia nuoria hevosia. Tässä vaiheessa hevosen potentiaalista on jo näyttöä, mutta sen koko kapasiteettia ei ole vielä otettu käyttöön, joten hankinta on hinta-laatu-suhteeltaan jokseenkin turvallinen.

Hevoskauppa on niin ikään suosittu sivutulonlähde yrityksissä. Päätoimisesti kukaan ei kuitenkaan ilmoittanut sitä harjoittavansa. Suurimmalla osalla (yli 85 %) yrityksistä, jotka harjoittavat hevoskauppaa, on lisäksi muuta myyntitoimintaa, kuten kasvatusta tai maahantuontia. Suurin osa kasvattajista ja maahantuojista harjoittaa myös hevoskauppaa.

Myytäviksi otetaan eniten nuoria, kilpauransa alussa olevia hevosia, sekä jo menestyneitä kilpahevosia. Ratsastustalleilla myydään lisäksi eri-ikäisiä opetushevosia. Samoin vähäisessä määrin myydään jalostuseläimiä. Myytävät hevoset joko ostetaan yritykseen edelleen myytäväksi, tai välitetään yrityksen kautta yksityiseltä myyjältä ostajalle.

Yrittäjä voi nostaa myyntihevosien arvoa kouluttamalla sitä edelleen tai hankkimalla sille kilpailumenestystä tai jälkeläisnäyttöä. Ratsastuskouluissa opetushevoset saattavat työskennellä jopa vuosia ennen myyntiä. Tämä nostaa huomattavasti myyntihevosien tallilla viettämää aikaa. Tyypillisesti myyntiä varten hankittu hevonen viettää tallilla noin vuoden. Välityssopimuksella myytävät hevoset sen sijaan asuvat välitystallissa keskimäärin vain viisi kuukautta.

6.2.6 Muu toiminta

Kyselyyni vastanneilla yrittäjillä oli monenlaista sivutoimintaa päätoimensa lisäksi. Ratsastukseen erikoistuneissa yrityksissä muuta toimintaa on keskimäärin enemmän kuin muuta yritystoimintaa päätoimenaan harjoittavilla yrityksillä.

Aktiivisten hevosurheilun harrastajien lisäksi hevosista kiinnostuneita aikuisia on Suomessa paljon. Tällaista potentiaalista asiakaskuntaa on alettu hevostalousyrityksissä ottaa entistä enemmän huomioon. Näitä ihmisiä varten yrityksissä on monenlaista pienimuotoista toimintaa. Tällaista toimintaa, kuten erilaisia elämyspalveluita, tarjotaan pääasiassa ratsutalliyrityksissä.

Yritykset tarjoavat elämyspalveluita juhlia varten joko kotitallilla tai juhlapaikalla. Esimerkiksi syntymäpäiville ja polttariseurueille järjestetään tilaisuuksia, joissa ainakin juhlinnan kohde pääsee hevosen selkään. Myös hääjuhliin tarjotaan hevosvetoisia kulkuvälineitä.

Yksi vastaajista ilmoitti järjestävänsä yrityksille tapahtumapäiviä. Tällaisten tapahtumien asiakkaina ovat yritykset, jotka tarjoavat työntekijöilleen työkyvyn ylläpitämiseksi ns. TYKY-päivän ratsastustallilla. Hevosyrittä-

jän mukaan asiakasmäärä on lisääntynyt viimeksi kuluneiden kahden vuoden aikana huomattavasti.

Kengityspalvelua tarjoavia yrittäjiä oli niin ikään muutama vastanneista. Yksi näistä ilmoitti tarjoavansa palvelua ainoastaan tallin päätoimen asiakkaille, mutta yleisempää on, että kengityspalvelua tarjotaan myös ulkopuolisille asiakkaille. Kengityssepan koulutus oli kuitenkin vain yhdellä vastaajista.

Lisäksi kaksi yrittäjää ilmoitti tarjoavansa muun liiketoiminnan ohella hevosten kuljetuspalvelua.

Varsinaisia matkailutalleja ei ollut vastaajien joukossa, mutta yhdellä talleista harjoitetaan matkailu- ja majoitustoimintaa. Toiminta painottuu kesäajalle.

Kausiluonteisena lisänä yritystoiminnassa vajaa 15 % yrittäjistä tarjoaa kesällä laidunpaikkoja hevosille ja poneille. Laitumia tarjotaan esimerkiksi sellaisille hevosille, jotka asuvat talvet talleilla, joilla ei ole omaa peltoa.

Erilaiset elämyspalvelut ja kertaluontoiset hevosmatkailuun liittyvät palvelut voivat tarjota hevostalousyrityksille tärkeän kommunikaatioväylän suhteessa sellaisiin henkilöihin, jotka eivät muuten käytä hevosyritysten palveluita. Nämä ihmiset eivät välttämättä tunne hevosalaa erityispiirteineen juuri lainkaan. Yhteydet hevosalan ulkopuolella toimiviin ihmisiin saattavat johtaa uusiin asiakassuhteisiin ja niiden luominen onkin hyvä lisä yrityksen markkinointiin. Tiedon lisääntyminen yleensä vähentää ennakokuluja. Tämän vuoksi hevostalousyrittäjä voi parantaa paitsi oman yrityksensä, myös koko alan asemaa lisäämällä tietoa hevosista ja hevosalasta. Tämän vuoksi näiden palvelujen merkitystä ei tule väheksyä, vaikka ne eivät näytä tulosten valossa merkittäviltä.

7 YRITYSTEN RAHAVIRRAT

Olen koonnut tietoa yritysten tulorakenteesta, sekä toiminnan keskeisistä kustannuksista. Tutkimuksessani ei selvitetty yritysten liikevaihtoa tai konaistuloja.

Joillakin yrityksillä on lisäksi oikeus EU-tukiin. Selvitän tässä yritysten tukioikeuksien ja niiden hyödyntämisen määrää.

7.1 Tulorakenne

Kysyin yrittäjiltä yrityksen tulojen muodostumisen rakennetta asiakkaiden käyttämien palvelujen määrän ja palvelun hinnan mukaan. Yrittäjien ilmoittamat hinnat sisältävät arvonlisäveron.

Ratsastustalliyrittäjän tulot muodostuvat ratsastus- ja valmennustuntimaksuista, hevosten hoitopalveluista, hevoskasvatuksesta ja –kaupasta, ratsastusvaellusten, leirien ja lyhytkurssien järjestämisestä, ratsutuksesta, nuorten hevosten koulutuksesta sekä kesälaitumien tarjoamisesta muille hevosille. Tulorakenne on tämän vuoksi melko hajanainen.

Näissä yrityksissä suurin osa tuloista näyttää koostuvan tuntimaksuista. Tyypillisesti yrittäjä saa ratsastustunnista 20 € asiakasta kohti. Asiakasmäärät vaihtelevat 20 asiakkaasta 100 asiakkaaseen viikoittain. Niillä talleilla, joilla käy vähiten ratsastustuntiasiakkaita, on muita enemmän muuta toimintaa tuntienpidon ohella. Ratsastustuntien lisäksi voidaan tarjota esim. valmennustunteja, joiden hinta on ratsastustunteja korkeampi (25 – 30 €). Yksittäisen valmennustunnin asiakasmäärä on pienempi kuin ratsastustunnin. Tämän vuoksi yrittäjän saama tuotto tunnista voi olla ratsastustunnin tuottoa pienempi.

Ratsastustalliyrityksissä on yleensä myös hevosten hoitopalveluja käyttäviä asiakkaita ympäri vuoden. Hevosten hoidosta tuleva tuotto on niin ikään ympärivuotista ja säännöllistä. Monella tallilla harjoitetaan lisäksi pienimuotoista hevoskasvatusta ja/tai –kauppaa. Vaellusten järjestäminen, ratsutus ja nuorten hevosten koulutus ovat myös tyypillisesti ympärivuotisia tulonlähteitä.

Leirien ja lyhytkurssien järjestäminen muodostaa ratsastustalliyrityksille lisäansioita pääasiassa kesäaikana, joskin lyhytkurseja järjestetään myös muina vuodenaikoina. Satunnaisia tulonlähteitä ovat mm. juhlien ja TY-KY-päivien järjestäminen.

Ravitalliyritysten tulot muodostuvat pääasiassa hevosten valmennuksesta ja hoitotoiminnasta. Näiden lisäksi tuloja saadaan nuorten hevosten ope-
tuksesta, hevoskasvatuksesta ja –kaupasta, hevoskuljetuksista ja kengityksistä. Myös ravikilpailujen palkintorahat voitaneen lukea tuloihin. Valmennushevosten määrä talleilla on kolmesta kahdeksaan. Yrittäjän saama

tulo valmennuksesta on tyypillisesti 600 € hevosta kohti kuukaudessa. Nuorten hevosten koulutus hinnoitellaan yleensä samalla periaatteella. Myös raviyrityksissä tarjotaan täysihoitopalveluja. Valmennus- ja hevosenhoitotoiminnasta saatava tulot pysyvät tasaisina ympäri vuoden. Ravitalleilla tehtävä hevoskasvatus ja -kauppa on ratsastustallien tavoin pienimuotoista.

Hevoskasvatusta päätoimenaan harjoittavien yritysten tulo muodostuu vuosittain myytyjen varsojen myyntihinnasta sekä kasvattien kilpailumestestyksen perusteella maksettavasta kasvattajarahasta. Myytävistä varsoista saatava tulo vaihtelee 1800 € - 5000€, ja myytyjen varsojen määrä kahdesta neljään vuodessa.

Kasvattajapalkintojärjestelmään on vuodesta 2008 asti suunniteltu muutosta, joka suosisi nuorten ikäluokkien palkitsemista (Kemiläinen 2008). 2009 suunnitelman toteuttamiseksi esitettiin kahta vaihtoehtoista mallia, joista toinen lisäisi palkintojen kokonaissummaa ja toisen toteutuessa kokonaissumma pysyisi ennallaan. Molemmissa malleissa on tarkoituksena painottaa palkintosummaa nuoriin ikäluokkiin kohdistuviksi. (Kemiläinen 2009.)

7.2 Toiminnan kustannukset

Hevostalousyrittäjien toiminnan kustannukset muodostuvat suurimmaksi osaksi hevosten elinkustannuksista ja niiden hoidon kustannuksista. Muista kustannuksista yleisimpiä ovat varusteiden ja kaluston hoidon kustannukset, mutta niihin käytettävät summat ovat verrattain pieniä. Suurimmat erot näkyvät hevosten toiminnan ylläpitokustannuksissa. Tähän kysymykseen vastasi 76 % kyselyyn vastanneista yrittäjistä.

Hevosten rehuihin ja kuivikkeisiin kuluu yrittäjien arvion mukaan yrityksen varoista keskimäärin hieman alle 5500 € vuosittain. Vaihteluväli rehuihin ja kuivikkeisiin kuluvien rahamäärien arvioissa oli suuri. Yrityksissä, joissa on paljon hevosia, mutta ei lainkaan omaa rehuntuotantoa, kustannus on suurin. 25 % vastaajista ilmoitti käyttävänsä jopa 10 000 € vuosittain rehuihin ja kuivikkeisiin. Maatilojen yhteydessä toimivien tallien keskimääräinen vuosikustannus näiden osalta jäi alle 2500 euron. Näistä talleista suuri osa on rehuntuotannon osalta joko kokonaan tai osittain omavaraisia. Yhden hevosen rehuihin ja kuivikkeisiin yrittäjät arvioivat vuosittain kuluvan 550 €.

Hevoskannan ylläpitoon kuluu yleisimmin rahaa sellaisissa yrityksissä, joissa kasvatetaan hevosia pienimuotoisesti, lähinnä omaan käyttöön. Tässä yhteydessä astutus- ja varsamaksut jäävät tammanomistajan harteille, eikä varsan myynnistä ole vastaavia tuloja. Kahdessa yrityksessä hevoskannan ylläpito vie huomattavasti muita suuremman osan tuloista. Tämä nostaa kokonaiskustannuksen määrää huomattavasti. Molemmat yritykset ovat toimineet jo lähes kymmenen vuotta ja ovat vakiinnuttaneet toimintansa.

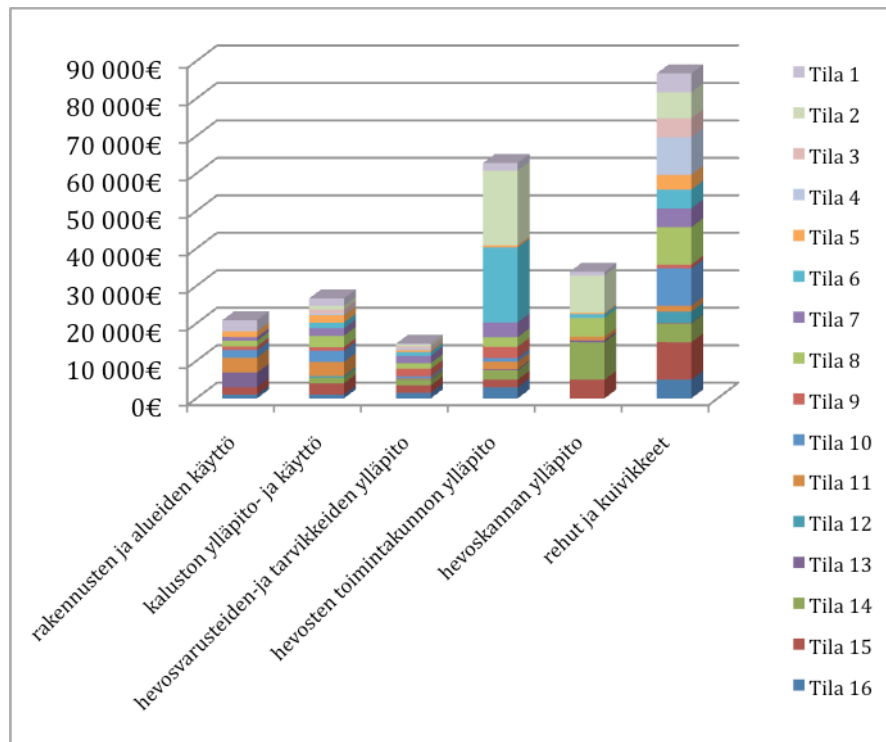
Hevosten toimintakunnon ylläpitämisen suhteen tilanne on samantyyppinen. Kahdessa yrityksessä siitä muodostuu selvästi muita suurempi vuosittainen kustannus. Lähes kaikki yrittäjät käyttävät vuosittain rahaa hevosten toimintakunnon säilyttämiseen. Tyypillisimmin siihen kuluu vuosittain 2000 €. Suuri ero voi johtua siitä, että useimmissa yrityksissä selvittää ennaltaehkäisevin toimenpitein, kun taas toisissa joudutaan turvautumaan kustannuksiltaan suurempiin hoitotoimiin. Hevosten kunnon ylläpitämiseen yrittäjät ilmoittivat käyttävänsä hevosta kohti 350 € vuodessa.

Hevosten varusteiden kunnostus ja uusiminen muodostavat hyvin tasaisen, suhteellisen pienen vuosittaisen kustannuksen. Keskimäärin yritykset käyttävät hevosten varusteisiin vähän alle 1000 € vuodessa. Varusteisiin käytetty summa nousee huomattavasti pienistä talleista keskiisuuriin, mutta keskiuurten ja suurten tallien välillä ero pienenee. Pienet tallit, joita on siis 43 % kaikista yrityksistä, käyttävät varusteisiin keskimäärin 400 € vuodessa.

Rakennusten ja maa-alueiden hoito- ja ylläpitokustannuksiin ilmoittaa 63 % vastaajista käyttävänsä rahaa vuosittain. Kulut vaihtelevat 1000 - 4000 euroon vuodessa. Keskimäärin yrittäjät ilmoittavat käyttävänsä rakennuksiin ja maahan 2000 €. Tämä kustannuserä on yleisin yli kymmenen vuotta toimineissa yrityksissä. Kustannukset ovat myös korkeimmat 1980 – 90 - luvun vaihteessa toimintansa aloittaneissa yrityksissä. Toisaalta kustannuksia on myös uusissa 2007 - 2008 perustetuissa yrityksissä. Niiden vastaajien yrityksistä, jotka eivät ilmoita käyttävänsä rakennuksiin ja maa-alueisiin rahaa, 86 % on perustettu vuosien 2001 ja 2006 välillä. Rakennusten hoitokustannuksiin yrittäjät käyttävät vuosittain 240 € hevosta kohti.

Kaluston huoltoon ja ylläpitokustannuksiin kuluu rahaa kaikilta vastaajilta. Summat ovat suhteellisen pieniä, keskimäärin 1560 € vuodessa. Vaihteluväli on 500 – 3700 € vuodessa ja huoltoon käytetyt kustannukset ovat selvästi suhteessa yritysten omistaman kaluston arvoon.

Kustannusten jakautumisesta vuositasona kertoo kuva 7.

KUVA 7 Kustannusten jakautuminen yrityksissä

Tässä mainittujen kustannusten lisäksi muutamilla yrityksillä on työvoimakustannuksia. Niiden osuus on kuitenkin huomattavan pieni, sillä yrityksissä käytetään vain harvoin ulkopuolista työvoimaa.

7.3 Tuet

Monilla hevostalousyrityksillä on oikeus saada EU-tukia. Maaseudulla toimiville yrityksille tukia on tarjolla taajamissa toimivia enemmän. Yrityksille maksettujen tukien euromäärä ei selvinnyt tutkimuksessani, mutta yrittäjät kertoivat, mitä tukia saivat ja mihin tukiin näiden lisäksi mahdollisesti olisivat olleet oikeutettuja.

Yrittäjistä yli 60 % ilmoitti olevansa oikeutettu EU-tukiin. Osa yrittäjistä ei ollut tietoisia kaikista tukioikeuksistaan, eivätkä he siksi olleet myöskään hyödyntäneet tukia tai selvittäneet mahdollisuuksiaan käyttää niitä.

Tilatukeen oli oikeutettu 50 % hevostalousyrityksistä. Näistä jokainen on myös käyttänyt tukioikeuttaan vuonna 2009. Tilatuki on pellolle ja pysyvälle laitumelle pinta-alaperusteisesti maksettava tuki.

Suurempi osa, yli 60 % yrityksistä oli oikeutettu ja käytti myös luonnonhaittakorvauksen, eli LFA-tuen. Kaikki eivät kuitenkaan olleet oikeutettuja sen kansalliseen lisäosaan, mutta LFA tukikelpoisista ne 90 %, jotka olivat, käyttivät tuen myös hyödyksi. Luonnonhaittakorvauksen tavoitteena on säilyttää maataloustuotanto myös sille epäsuotuisilla alueilla. Koko

Suomi on määritelty epäsuotuisaksi alueeksi, ja on siten oikeutettu LFA-tukeen. Maa on jaettu A-, B- ja C-tukialueisiin, joilla maksetaan erisuuruista tukea. Koko Lounais-Hämeen alue kuuluu B-tukialueeseen.

Ympäristötuen osalta tilanne oli tukioikeuden suhteen sama, yli 60 % yrittäjistä olisi voinut sitä käyttää, mutta vain 56 % vastaajista oli sen hyödyntänyt. Ympäristötukea maksetaan yrityksille, jotka sitoutuvat vähentämään tuotannon aiheuttamaa vesistön kuormitusta ja säilyttämään ympäröivän luonnon monimuotoisuutta.

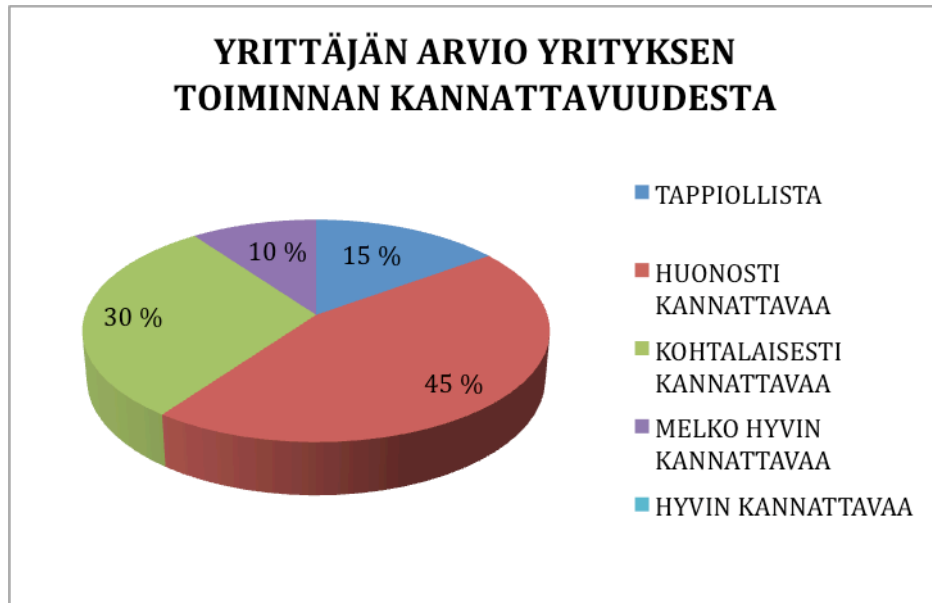
Alkuperäisrotujen kasvattamisen tuki oli hevosyrittäjille suhteellisen vieras, eivätkä yrittäjät olleet varmoja oikeudestaan käyttää sitä. Hevoskasvatuksen ollessa yleistä, olisi oletettavaa, että useampi vastaajista olisi oikeutettu siihen myönnettävään tukeen. Suomenhevonen kuuluu EU:n määrittelemiin alkuperäisrotuihin, ja suuri osa kasvattajista tuottaa myös suomenhevosvarsoja. Yrittäjistä alle 20 % ilmoitti olevansa tietoisia oikeudestaan tähän tukeen, mutta heistä osa oli jättänyt sen hyödyntämättä. Alkuperäisrotujen kasvattamisen tuki on ympäristötukeen liittyvä erityistuki, jonka saaminen vaatii sitoutumista ympäristötukijärjestelmään. Tukea maksetaan suomenhevosista, joita käytetään rodun lisäämiseen, eli siitostammoista ja kantakirjatuista oriista.

Kansallista kotieläintukea hevosten osalta käytti noin 56 % vastaajista, eli kaikki siihen oikeutetut yritykset. Kotieläintuki on suunnattu kasvatustoimintaan. Sitä maksetaan siitostammoista, vähintään vuoden ikäisistä suomenhevosista ja 1 – 3-vuotiaista hevosista ja poneista. Tuen saaminen edellyttää lisäksi, että hakijalla on vähintään 3 ha viljelyyn sopivaa peltoa.

7.4 Toiminnan kannattavuus

Tutkimuksessa pyysin yrittäjiä arvioimaan liiketoimintansa kannattavuutta viisiportaisella asteikolla, joten kannattavuuden osalta tutkimukseni tulokset pohjautuvat täysin yrittäjien omaan arvioon. Tulosten valossa näyttää siltä, että yrittäjät eivät koe toimintaansa kovin kannattavana. Huono kannattavuus ei kuitenkaan aiheuta toimenpiteitä, vaan yrittäjät aikovat siitä huolimatta jatkaa toimintaansa.

Yrittäjistä kukaan ei pidä toimintansa kannattavuutta hyvänä. Heistä 15 % sanoo yritystoiminnan olevan suorastaan tappiollista. Loput 85 % pitää toimintaa kannattavana, mutta heistä yli puolet ilmoittaa sen kannattavan heikosti. Kymmenes osa kaikista yrittäjistä pitää yrityksensä kannattavuutta melko hyvänä. Yrittäjien arviota yritystoiminnan kannattavuudesta kuvaa kuva 8.

KUVA 8 Yrittäjien näkemys liiketoiminnan kannattavuudesta

Melko hyvin kannattaviksi ilmoitetut yritykset ovat ratsastus- ja hevoskasvatusyhtiöitä. Näiden alojen yrittäjillä on keskimäärin myös muita hieman positiivisempi näkemys toimintansa kannattavuudesta.

Kasvatustoiminta on yrittäjien näkemyksen mukaan muuta toimintaa kannattavampaa. Kasvattajista yli puolet arvioivat toimintansa kannattavan kohtalaisesti tai melko hyvin.

Ravitalliyritysten kannattavuus on yrittäjien mukaan heikoin. Vain kolmannes yrittäjistä sanoi toimintansa kannattavan kohtalaisesti. Tappiollisiksi ilmoitetuista yrityksistä suurin osa on niin ikään raviyrityksiä.

8 HARRASTAJAT JA ASIAKASKUNTA

Yrittäjät kertoivat pääasiallisista asiakaskunnistaan. Tarkoituksena oli selvittää yritysten asiakkaiden ja alan harrastajien profiilia. Yrittäjät kertoivat asiakkaidensa ikäryhmän, sekä kunkin asiakasryhmän erityispiirteitä. Esitelen tässä yrittäjien näkemystä asiakaskunnastaan sen mukaan, minkälaiseen toimintaan yritys on suuntautunut.

Ravi- ja ratsuharrastajien ero näkyy myös yritysten hyvinkin erilaisessa asiakaskunnassa. Ylläpitotalliin ja hevoskasvattajienkin asiakkaiden erot ovat nähtävissä riippuen siitä, kumpaan lajiin yritykset ovat suuntautuneet.

8.1 Harrastajamäärät

Hevosharrastajien määrä Lounais-Hämeen alueella on suuri. Harrastajiin lukeutuu sekä aktiivisia ratsastus- ja raviurheilun harrastajia että sellaisia henkilöitä, jotka seuraavat mielellään tapahtumia osallistumatta varsinaisesti toimintaan. Erityisesti raviurheilu on katsojamäärältään suosittu laji.

Ratsastuksen parissa toimivien aktiivisten harrastajien määrää voidaan parhaiten arvioida alueen ratsastusseurojen jäsenmäärää tarkastelemalla. Ratsastusseurat ilmoittavat jäsenmääränsä olevan noin 600 ratsastajaa. Näiden lisäksi ratsastuskouluissa ja alueen yksityistalleilla on ratsastajia, jotka eivät kuulu seuraan. Alueen suurissa ratsastustapahtumissa katsojaluvut olivat Ypäjän Hevosopiston mukaan noin 15 000 henkilöä vuonna 2007. Kävijöitä oli yhtä paljon sekä Finnderbyssä että Suomenratsujen kuninkaallisissa. Molemmat tapahtumat ovat kansallisesti merkittäviä ja kokoavat yleisöä koko valtakunnasta.

Raviurheilun harrastajamäärän arviointi on vaikeampaa. Alueen hevosmäärää katsottaessa voidaan kuitenkin helposti todeta, että aktiivisia harrastajia on myös raviurheilun piirissä paljon. Hippoliksen tietojen mukaan Ypäjän paikallisraveihin ilmoittautuneiden määrä oli vuonna 2007 lähes 140 ja seuraavana vuonna jo lähes 190. Ypäjällä järjestettiin molempina vuosina Hevosopiston harjoitusravit ja Ypäjän paikallisravit. Forssan Pilvenmäen raviradalla järjestettyjen ravikilpailujen yleisömäärä oli keskimäärin yli 1000 katsojaa. (Hippolis ry 2009.)

8.2 Ratsastusyritysten asiakaskunta

Ratsastusyritysten asiakaskunta on hyvin monipuolista. Harrastajia on niin sanotusti ”vauvasta vaariin”. Suurin osa ratsastajista on edelleen naisia, mutta myös miehet ovat aiempaa enemmän löytäneet tiensä ratsastuksen pariin.

Ratsastustunneilla käy yrittäjien mukaan eniten lapsia. He käyvät tunneilla säännöllisesti kerran viikossa. Huonot sääolot ja loma-ajat vähentävät kävijöiden määrää kausittain. Pääasiassa lapset kuitenkin tulevat mielellään tunneille myös melko huonossa säässä. Säätilan vaikutus on luonnollisesti vähäisempää sellaisilla talleilla, joilla on maneesi ratsastuskäytössä. Lapset käyvät yleensä pitkään samalla tallilla, eli he muodostavat pitkiä asiakassuhteita yrityksissä. Lasten tavoitteena on oppia ratsastuksen perusasiat ja viettää vapaa-aikaa mukavasti. Lapset muodostavat kesäaikaan lisäksi tärkeän asiakasryhmän leireillä käydessään.

Ratsastustuntien toinen vakituinen käyttäjäryhmä ovat aikuiset naiset ja jossain määrin myös miehet. Heitä on kaiken ikäisiä alkaen 18-vuotiaista. He toivovat tunneilla oppivansa uutta, mutta päätavoitteena aikuisratsastajilla on viettää vapaa-aikaansa ulkoillen ja nauttien harrastuksesta. Ratsastusharrastuksen tavoitteena ei näillä aikuisratsastajilla ole niinkään kilpailumenestys, kuin liikkumisen ilo. Aikuisratsastajat vaihtavat tallia lapsia herkemmin. Yleensä he ovat kuitenkin pitkäjänteisiä asiakkaita. Aikuisiin säätilat vaikuttavat yrittäjien mukaan myös enemmän, kuin lapsiin. Tunneilla he käyvät kuitenkin säännöllisesti ympäri vuoden. Keskikesän ja keskitalven lomakausina harrastajien määrä talleilla vähenee kuitenkin hieman.

Ratsastusta tavoitteellisesti harrastavat aikuiset käyvät valmennustunneilla. He ovat yleensä nuoria aikuisia, 18 – 30-vuotiaita, mutta jossain määrin myös yli 30-vuotiaita valmentautujia tunneilla käy. Valmennustunneilla käyvät asiakkaat arvostavat edistymistä harrastuksen parissa ja tähtäävät menestykseen kilpailuissa. He odottavat valmentajalta yksilöllistä ohjausta ja perehtymistä heidän tarpeisiinsa. Valmennustunneilla käyvillä asiakkailla on yleensä oma hevonen, jolla he kilpailevat seuratasosta lähtien jopa kansalliselle tasolle. Valmennettavat käyvät säännöllisesti tunneilla 2 – 4 kertaa viikoittain. He pysyvät valmentajan asiakkaina yleensä koko valmennus- ja kilpailukauden. Kilpailukauden jälkeen he arvioivat uudelleen, jatkavatko yhteistyötä saman valmentajan kanssa vai vaihtavatko toiseen. Usein asiakkaat toimivat saman valmentajan kanssa vuosia. Valmennustuntien asiakkaat käyvät yrittäjien mukaan säännöllisesti tunneilla vuoden ajasta tai säätilasta riippumatta.

Ratsastustalleilla on lisäksi asiakkaina 18 – 50-vuotiaita hevosenomistajia. He vuokraavat yritykseltä karsinapaikkaa yleensä täysihoidolla. He ovat aktiivisia harrastaja- tai kilparatsastajia. Monet ylläpitopalvelun ostajat osallistuvat myös ratsastus- tai valmennustunneille säännöllisesti. He arvostavat monipuolisia ratsastusmahdollisuuksia. Yrityksissä, joissa on esimerkiksi estekalusto, ratsastuskenttä, maneesi ja maastoratsastusreitit, kaikki mahdollisuudet ovat aktiivisessa käytössä. Ratsuhevosten omistajat pitävät yrittäjien mukaan hevosensa mielellään samalla tallilla pitkään.

Ratsastusyriyksillä on lisäksi monenlaisia asiakasryhmiä, jotka käyttävät yrityksen palveluita epäsäännöllisesti tai kausittain. Tällaisia asiakkaita ovat esimerkiksi kursseilla käyvät aikuiset, juhlia järjestävät seurueet, yrittäjäasiakkaat ja leireillä käyvät lapset.

Erilaisia kursseja järjestetään pääasiassa viikonloppuisin, jolloin niistä kiinnostuneet aikuisratsastajat (18 – 50-vuotiaita) ovat vapaalla. Kursseilta odotetaan jotakin lisämaustetta harrastukseen. Kursseilla käyvistä ratsastajista osa käy säännöllisesti ratsastustunneilla, osa omistaa oman hevosensa, jolla pääasiallisesti ratsastaa. Myös kilpailevat ratsukot käyvät ns. intensiivikursseilla. Kursseista kiinnostuneiden asiakkaiden ryhmä on laaja, mikä asettaa haasteita yrittäjille. Asiakkaat, jotka ovat saaneet positiivisen kokemuksen, tulevat mielellään uudelleen. Lyhytkursseja kuitenkin vertaillaan paljon ja asiakkaat eivät ole yritykselle uskollisia.

Leireillä käyvillä asiakkailla on paljon samoja piirteitä kurssilaisten kanssa. He ovat iältään nuorempia: yleensä alle 18-vuotiaita. Odotukset ratsastustuntien suhteen ovat kuitenkin usein samantyyppisiä. Leireiltä kuitenkin odotetaan lisäksi mukavaa ajanvietettä ja hevosenhoitoon liittyvää opetusta. Hevosalan lehdet pursuavat keväisin kesän leiri-ilmoituksia, joten asiakkailla on paljon valinnanvaraa. Usein lapset käyvätkin eri talleilla leireillä, kuin missä vakituisesti ratsastavat.

Juhlien järjestäjät ja yritykset, jotka käyttävät ratsastusyritysten elämyspalveluita, ovat hyvin satunnaisia asiakkaita. He käyttävät tallin palveluja keskimäärin vain kerran. Elämyspalvelujen käyttäjiä on kesällä eniten muihin vuodenaikoihin nähden.

8.3 Raviyritysten asiakaskunta

Raviyritysten tyypillisimpiä asiakkaita ovat 30 – 50-vuotiaat yksityiset hevosenomistajat ja omistajaryhmät. Nämä hevosenomistajat tuovat hevosensa valmennettavaksi yritykseen, eivätkä itse osallistu sen hoitoon, valmennukseen tai ajamiseen kilpailuissa. Hevosenomistajat eivät myöskään ole hevosenhoidon asiantuntijoita, vaan luottavat pitkälti yrittäjän osaamiseen ja ammattitaitoon. Valmennettavia hevosia on yrityksissä tasaisesti ympäri vuoden. Valmennussuhteet ovat tyypillisesti pitkäkestoisia, jopa vuosien mittaisia.

Täysihoitoon ravitallille hevosensa tuovat keskimäärin nuoremmat, 18 – 30-vuotiaat, harrastajat. He ovat vähemmän riippuvaisia yrittäjän osaamisesta, sillä he hoitavat ja valmentavat pääasiassa hevosensa itse. He ovat hevosharrastajia, jotka tuntevat vähintään eläinten perustarpeet ja ottavat myös enemmän vastuuta niiden hoidosta. Täysihoitopalvelujen ostajat ovat keskimäärin myös lyhytaikaisempia asiakkaita kuin valmennushevosien omistajat. Täsihoidossa olevien hevosten määrä vaihtelee kausittain.

Syksyisin talleille tuodaan opetukseen nuoria hevosia enemmän kuin muina vuodenaikoina. Opetushevosien ikä vaihtelee 1 – 3-vuotiaisiin. Tyypillisimmin opetukseen tuodaan 1-vuotias varsa, jonka koulutus on aivan alkuvaiheessa. Muutamat yrittäjät ilmoittivat, ettei kaikkia opetukseen tuotavia varsoja ole käsitelty vielä juuri lainkaan niiden vietettyä ensimmäisen talvensa pihatossa ja kesän laitumella. Tämä pidentää ajo-opetuksen ja

siten myös asiakassuhteen kesto. Varsanomistajat ovat täysi-ikäisiä ja alle 50-vuotiaita.

8.4 Hevoskasvattajien asiakaskunta

Hevoskasvattajat nimeävät pääasialliseksi asiakaskunnakseen 30 – 50-vuotiaat varsanostajat. Alle 30-vuotiaiden asiakkaiden määrä yrityksissä on vähäinen. Asiakkailla on yleensä ennestään vähintään yksi hevonen ja kokemusta hevosenhoidosta.

Ravivarsojen ostajat arvostavat yrittäjien mukaan varsan perintötekijöitä ja hankkivat sen yleensä nuorena. Varsojen ostajat ovat pääasiassa harrastajia, joilla on oma 1 – 3 hevosen talli. He opettavat ja valmentavat hevosen itse.

Ratsuhevosten kasvattajien asiakaskunta on keskimäärin hieman nuorempaa. Heidän ostamansa hevoset sen sijaan ovat jo vanhempia. Ratsuhevosten ostajat arvostavat perintötekijöiden lisäksi hevosen omaa suorituskykyä ja haluavat saada siitä käsityksen ennen ostopäätöstä. Ratsuhevosten ostajien joukossa on sekä ratsastuksen harrastajia että kilpaurheiluun tähtääviä ratsastajia.

8.5 Hevosten hoitopalveluja tarjoavien tallien asiakaskunta

Hoitopalveluja tarjoavilla talleilla pääasiallinen asiakaskunta on 18 – 50-vuotiaat hevosenomistajat. He ovat harrastajia, joilla on yleensä pitkä kokemus hevosenhoidosta ja ravi- tai ratsastusurheilusta. He omistavat yleensä yhden tai kaksi hevosta, jotka asuvat samalla tallilla. He arvostavat säännöllisyyttä ja joustavuutta yrityksen toiminnassa.

Hevosenomistajalla on usein selkeä näkemys hevosenhoitoon liittyvissä asioissa. Hän arvostaa mahdollisuutta toteuttaa parhaaksi katsomaansa rytmiä esimerkiksi hevosen ruokinnan ja ulkoilun suhteen. Yrittäjät kokiivat joskus haasteelliseksi monien hevosenomistajien toiveiden toteuttamisen samanaikaisesti.

9 TYÖVOIMA

Hevostalousyrityksissä työskentelee pääasiassa yrittäjä itse. Yrittäjät ovat yleensä täysipäiväisesti töissä yrityksissä. Monissa yrityksissä yrittäjän apuna työskentelee hänen perheeseensä kuuluvia henkilöitä. Joissakin tapauksissa yrityksiin on myös palkattu perheen ulkopuolista henkilökuntaa.

Tässä luvussa tarkastelen yritysten henkilökunnan määrää. Lisäksi tarkastelen kohteena on se, kuinka paljon yritys työllistää yrittäjää ja hänen perhettään päivittäin ja kuukausitasolla.

9.1 Yrittäjän työpanos

Yhtä osa-aikaista talliyrittäjää lukuun ottamatta yrittäjät työllistävät itsensä yrityksissään täysipäiväisesti. Talliyrittäjän työpäivät ovat usein myös palkkatyöntekijän päiviä pidempiä: 38 % yrittäjistä ilmoitti työskentelevänsä yrityksessä kymmenen tuntia tai enemmän päivittäin. Alle viiden tunnin työpäiviä ilmoittaa tekevänsä alle 10 % vastaajista. Ravitalliyrittäjät tekevät tulosteni valossa keskimäärin muita yrittäjiä pidempiä työpäiviä.

Kolmannes yrityksistä työllistää ainoastaan yrittäjän. Näissä yrityksissä yrittäjän päivittäinen työaika on tyypillisesti pidempi kuin muissa yrityksissä. Mainitsemani osa-aikaisen yrittäjän työpäivän pituus muuttaisi tässä tarkastelussa keskiarvoa rajusti.

9.1.1 Perheenjäsenet

Yli puolet vastaajista ilmoittaa yhden tai useamman perheenjäsenen osallistuvan työhön. Suurin osa näistä perheenjäsenistä työskentelee päivittäin, mutta heidän työaikansa on keskimäärin lyhyempi.

Yrittäjistä 19 % ilmoitti, että yrityksessä työskentelee hänen lisäkseen yksi perheenjäsen päivittäin. Näissä yrityksissä tämän työpäivä vaihteli puolesta tunnista neljään tuntiin. Tyypillisesti näissä yrityksissä yrittäjä työskenteli itse 8 tuntia päivässä ja häntä auttava perheenjäsen kolme tuntia.

Yhtä suurella osalla talleista työhön osallistuvia perheenjäseniä ilmoitettiin olevan kaksi. Näiden perheenjäsenten työpäivän pituus vaihteli kahdesta kymmeneen tuntiin päivässä. Yhdessä yrityksessä näiden työaika oli kuitenkin vain kymmenen päivää kuukaudessa. Perheenjäsenten tyypillinen työpäivä on näissä yrityksissä noin puolet yrittäjän työpäivän kestosta. Yhdessä yrityksessä molemmat työhön osallistuvat perheenjäsenet työskentelevät kokopäiväisesti yrityksessä.

Hevosyrityksistä 14 % työllistää yrittäjän lisäksi kolme hänen perheensä jäsentä. Näistä kuitenkin vain yksi työllistää kaikki kokopäiväisesti. Muis-

sa tapauksissa perheenjäsenet osallistuvat työntekoon 2 - 4 tuntia päivässä ja työpäivien määrä on keskimäärin 15 kuukaudessa.

9.2 Palkattu henkilökunta

Suurin osa yrityksistä työllistää vain yrittäjäperheen jäseniä. Vain 19 % yrityksistä on palkannut ulkopuolista henkilökuntaa. Nämä yritykset ovat tyypillisesti sellaisia, joissa yrittäjän perheenjäsenet eivät osallistu työhön.

Yksi yrittäjä ilmoittaa työskentelevänsä suurimman osan vuotta yksin ja palkkaavansa vain kesäajaksi kausityöntekijän. Muissa yrityksissä työskentelee 1 - 4 kokopäiväistä työntekijää. Tyypillisesti palkattua henkilökuntaa on 1,3 henkilöä, eli yksi kokopäiväinen työntekijä ja lisäksi osaaikaista tai kausittaista aputyövoimaa.

Yksi yritys poikkesi työllistävyiden osalta selvästi muista vastaajista. Siinä työskentelee täysipäiväisesti seitsemän työntekijää, joista neljä on perheen ulkopuolista palkkatyövoimaa.

10 TALKOOTYÖVOIMA JA OSTOPALVELUT

Yrityksissä tarvitaan ajoittain erikoisosaamista, jota sen vakituisella henkilökunnalla ei ole, tai normaalia enemmän käsiä työhön. Tällaisia tilanteita varten ei ole aiheellista palkata henkilökuntaa.

Perinteisesti Suomessa on tehty talkootyötä yhteisen asian hyväksi tai yhteisön jonkun jäsenen elämän helpottamiseksi. Talkootyötä tehdään edelleen jossakin määrin eri tilanteissa. Selvitin tutkimuksessani, millaisiin tarpeisiin hevosyrietykset kutsuvat talkoot koolle nykyisin.

Hevosalalla on lisäksi paljon muuta yritystoimintaa, joka toimii sidoksissa hevostalousyrittäjiin ja hevosenomistajiin. Näiden sidosryhmien tarjoamia palveluja selvitin myös. Kartoitin yrittäjien käyttämiä ostopalveluita, sekä heidän toiveitaan palvelujen lisäämiseksi.

10.1 Talkootyövoima

Lounais-Hämeen hevosyrittäjien keskuudessa talkootyövoiman käyttö on suhteellisen harvinaista. Alle puolet vastaajista ilmoitti käyttävänsä talkooväkeä satunnaiseen työvoimantarpeeseen. Talkootyövoimaa käyttävistä yrityksistä 70 % on ratsastustalleja ja 20 % ravitalleja.

Talkootyötä käytetään yleisimmin pihojen, tarhojen ja muun ympäristön hoitoon, sekä laidunten tekoon ja kunnostukseen. Keväällä laitumia pystytetään 50 %:lla näistä tiloista talkoovoimin ja 30 %:lla tarhat kunnostetaan kesän aikana talkoilla.

Kesällä talkootyövoimaa käytetään myös heinäntekoon 40 %:lla vastaan- neista tiloista. Muita kohteita ovat kilpailujärjestelyt, sekä tapahtumat, rakennustyöt ja tallityöt, sekä lomitus.

10.2 Käytetyt ostopalvelut

Talliyrietykset työllistävät välillisesti myös muita toimialoja. Näitä ovat esimerkiksi hevostarvikekauppa, rehuntuotantoon erikoistunut maatalous ja rakennusala. Näiden sidosryhmien osuutta olen sivunnut aiemmissa luvuissa. Tässä kohdassa käsittelen palveluntarjoajia, joita hevosala työllistää. Käsittelen aiheetta, kuten aiemminkin, hevosyrittäjän näkökulmasta.

Lähes kaikki talliyrittäjät ilmoittivat käyttävänsä ostopalveluja. Yleisimmin käytettyjä ovat eläinlääkäri- ja kengityspalvelut. Nämä molemmat ovat palveluja, jotka vaativat erityisosaamista, jota useimmilla talliyrittäjillä ei ole. Yrittäjät ovat tyytyväisiä palveluntarjoajien määrään ja ilmoittivat saavansa palvelut riittävän läheltä.

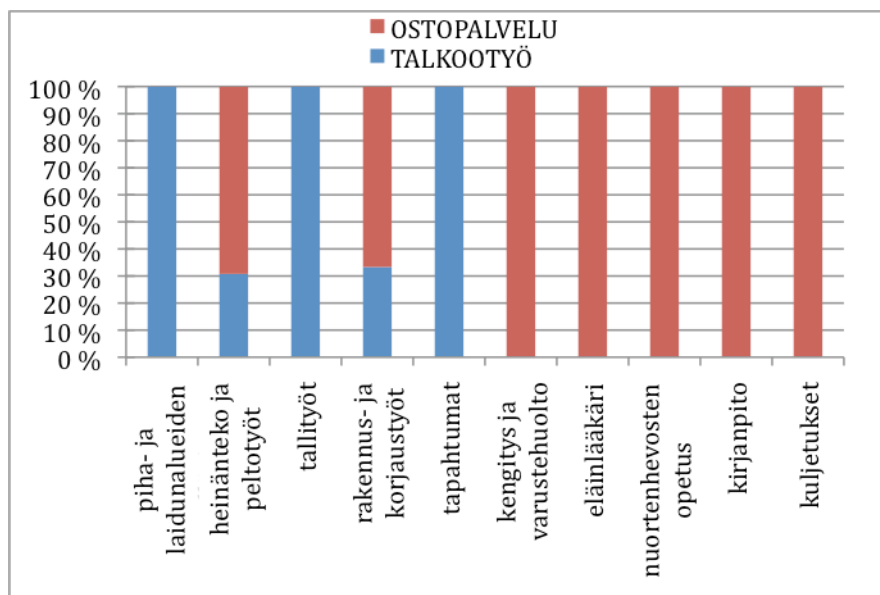
Yli puolet kaikista vastaajista käyttää rehunteossa apuna ostopalvelua. Tämä kattaa lähes kaikki rehua tuottavat talliyritykset. Rehun kerääminen pellolta voidaan hankkia kokonaan tai osittain ulkopuoliselta yrittäjältä.

Muita palveluja, joita yritykset ostavat sidosryhmiltään, ovat kirjanpito, remontointi, kaluston huolto, nuorten hevosten koulutus ja ratsutuspalvelut sekä hevoskuljetukset.

10.3 Ostopalveluiden ja talkootyövoiman käyttö

Suurin osa niistä töistä, joihin väliaikaista työvoimaa tarvitaan, hoidetaan joko täysin talkootyönä, tai kokonaan ostopalveluna. Joihinkin töihin käytettiin erilaista apuväkeä eri yrityksissä.

Talkootyövoiman käyttö näyttää painottuvan sellaisiin toimintoihin, jotka ovat kausiluonteisia ja/tai epäsäännöllisiä. Talkoille on tyypillistä, että niihin osallistuu useita henkilöitä, mutta työ on lyhytkestoista. Ostopalveluja käytetään enemmän säännöllisesti toistuviin töihin. Kuva 9 kertoo ostopalvelujen ja talkootyövoiman osuudesta lisätyövoiman käyttöä vaativissa toiminnoissa.

KUVA 9 Talkootyövoiman ja ostopalvelujen käyttö ajoittaista lisätyövoimaa vaativissa tehtävissä.

11 TULEVAISUUDEN NÄKYMÄ

Tässä luvussa käsittelen yrittäjien suunnitelmia oman yritystoimintansa kehittämiseksi, sekä heidän toiveitaan sidosryhmien toiminnasta. Tulevaisuudensuunnitelmat ovat tällä hetkellä melko varovaisia. Yritystoiminnan kehittämissuunnitelmat koskevat pääasiassa toiminnan laatua. Sen kokoon ei aiota tehdä suuria muutoksia. Hevosalan pitkään jatkuneen kasvun jälkeen näyttää nyt olevan aika vetää henkeä.

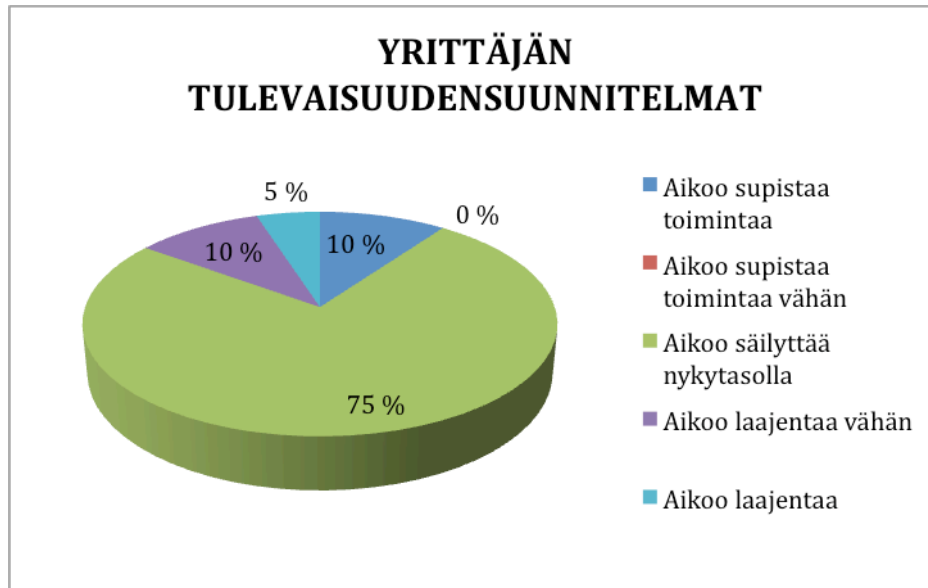
11.1 Suunnitelmia yritystoiminnan kehittämiseksi

Selvitin yrittäjien tulevaisuudennäkymiä tallitoiminnan osalta. Kartoitin heidän suunnitelmiaan muuttaa toiminnan laajuutta ja mahdollisia muutostarpeita.

Suurin osa Lounais-Hämeen hevosyrittäjistä on vakauttanut toimintansa ja aikoo säilyttää sen nykyisellä tasolla. Yrittäjät haluavat välttää suuria investointeja, eivätkä suunnittele laajennusta toiminnassaan. Yleisen taloustilanteen heikot näkymät eivät innosta yrittäjiä ottamaan suuria riskejä.

Yrittäjistä 15 % suunnittelee laajentavansa yritystoimintansa vuoteen 2014 mennessä. Näistä kaksi kolmannesta laajentaa toimintansa vähän. Toimintansa kasvattavat yritykset ovat tällä hetkellä heikosti tuottavia. Yrittäjien tavoitteena on lisätä toiminnan kannattavuutta lisäämällä hevospaikkoja. Yksi yrittäjä suorittaa tällä hetkellä lisäkoulutusta, joka tukee yrityksen toimialan laajentamista.

Yrittäjistä 10 % ilmoittaa supistavansa hevostaloustoimintaa seuraavien viiden vuoden aikana. Yksi yrittäjä ilmoittaa jatkavansa yritystoimintaa jossakin muodossa, mutta tallin toiminta yrityksessä loppuneen kokonaan. Toinen yrittäjä ilmoittaa vähentävänsä hevospaikkoja ja keskittyvänsä jatkossa vain omien hevostensa valmentamiseen.

KUVA 10 Yrittäjien suunnitelmat toiminnan laajuuden suhteen vuoteen 2014 mennessä

Toimintaa aikoo kehittää myös osa niistä yrittäjistä, jotka ilmoittavat säilyttävänsä yritystoiminnan laajuuden ennallaan. Nuorten yrittäjien (alle 40-vuotiaat) keskuudessa kehittämissuunnitelmia tehdään muita enemmän. Suunnitelmissa on esimerkiksi keskittyä entistä enemmän hevoskasvatukseen. Yksi yrittäjä ilmoitti myös tähtäävänsä ratsukoiden valmennustuntien lisäämiseen ja ratsutettavien hevosten määrän vähentämiseen.

Toiminnan kehittäminen on tärkeää myös hevostalousyrityksille. Asiakkaat ovat nykyisin kiinnostuneita palvelun laadusta ja sen mahdollisesta lisäarvosta. Lisäarvoksi hevosen hoitopalvelusopimuksen tehnyt asiakas voi esimerkiksi kokea sen, että kengityspalvelun voi ostaa kotitaltilta. Erikoistuminen vaikuttaa myös asiakaskuntaan positiivisesti. Mikäli asiakas kokee saavansa lisäarvoa peruspalveluun verrattuna, hän on valmis matkustamaan pidemmälle tai maksamaan enemmän saavuttaakseen haluamansa palvelun tason. (Houghton Brown & Powell-Smith 1995, 21.)

11.2 Toiveita ostopalvelujen tarjoajille

Hevostalousyrittäjät olivat pääasiassa tyytyväisiä tarjolla olevien ostopalvelujen määrään. Palveluntarjoajien koetaan olevan myös riittävän lähellä yrittäjiä.

Palveluntarjoajien työn laadussa on yrittäjien mielestä kuitenkin suuria eroja. Kilpailuttaminen koettiin hankalaksi, sillä palveluntarjoajien koulutuksesta tai hinnoista ei löydy tietoa. Myös palvelujen löytäminen muuten, kuin toisten saman palvelun käyttäjien kautta, on hankalaa. Yrittäjät toivoisivatkin palveluntarjoajienryhmien ilmoittelevan enemmän joko paikallisissa lehdissä ja muilla foorumeilla tai ylläpitämällä ajantasaista Internet-sivua.

Yrittäjät toivoisivat saavansa jatkossa myös asiantuntevaa lomituspalvelua. Kunnalliseen lomitukseen oikeutetut yrittäjät kertovat hevostenhoitotaitoisen lomittajan löytymisen olevan erittäin vaikeaa ja joskus jopa mahdotonta. Suurin osa hevostalousyrittäjistä ei kuulu kunnallisen lomituksen piiriin. Yrittäjät olisivat valmiita maksamaan ammattitaitoiselle lomittajalle ja toivoisivat alalle päteviä yrittäjiä.

12 LOUNAIS-HÄMEEN HEVOSTALOUDEN KEHITYS 2000-LUVULLA

Lounais-Hämeen alueen hevostalouden tilaa on tutkittu laajasti viimeksi vuonna 2000. Tällöin Heidi Sinda teki aiheesta opinnäytetyön ”Lounais-Hämeen hevostalouden rahavirtoja”. Vertaan tässä saamiani tuloksia Sindan tutkimuksen tuloksiin niiltä osin, kuin tulokset ovat keskenään vertailukelpoisia. Vertailukelpoisuutta heikentää esimerkiksi se, että vuoden 2000 tutkimuksessa tarkasteltiin myös harrastustoiminnan osuutta hevostaloudessa.

Alueen hevosmäärä suhteessa asukaslukuun on kasvanut huomattavasti kymmenessä vuodessa. Nykyisin hevostiheys Lounais-Hämeen alueella on jo yli kolminkertainen suhteessa koko valtakunnan hevostiheyteen, kun se vielä vuonna 2000 oli kaksi kertaa suurempi (Sinda 2000, 2).

Naisten osuus alueen hevosyrittäjien keskuudessa on kasvanut kuluneen vuosikymmenen aikana. Vuonna 2000 se oli 57 % vastanneista ja 2009 jo 62 %. Naisten osuus yrittäjistä luultavasti kasvaa yhä lähitulevaisuudessa. Ravitalliyrittäjien osalta muutos on ollut erityisen voimakasta, sillä Sinda kertoo naisyrittäjän olleen poikkeus vielä vuosikymmenen alussa. Nykyisinkin ravitalliyrityksistä muita pienempi osa on naisten omistuksessa, mutta osuus on jo kolmanneksen luokkaa. (Sinda 2000, 18)

Yrittäjien keski-ikä on laskenut 2000-luvun alun 39 vuoden keskiarvosta nykyiseen 35 ikävuoteen (Sinda 2000, 18). Ikäjakautumisen nuorenmiseen vaikuttavat alueelle tutkimusten välillä perustetut yritykset. 2000-luvulla perustetuissa yrityksissä yrittäjät ovat yleensä 20 – 39-vuotiaita. Myös koulutuksen arvostuksen lisääntyminen näkyy hevostalousyrittäjien koulutustason nousuna. Sinda kertoo esimerkiksi, että valtaosalla ravitalliyrittäjistä koulutus rajoittui peruskouluun (Sinda 2000, 8). Nykyisin lähes kaikilla yrittäjillä on vähintään toisen asteen koulutus maatalous- tai hevososalta. Tämä edistää yritysten ammattimaisuutta ja yrittäjien valmiuksia toimia yritysmaailmassa.

Sindan tutkimuksessa talleista 70 % harjoitti yritystoimintaa. 30 % kaikista talleista toimi toiminimellä, kommandiitti- ja osakeyhtiöitä oli yhteensä noin 12 % ja 28 % toimi maataloilla (Sinda 2000, 19). Kehitys näyttää suosivan yhtiömuotoista yrittäjyyttä yksityisen elinkeinonharjoittamisen ja maatilayrittäjyyden kustannuksella. Kommandiittiyhtiöitä ei omassa tutkimuksessani ollut lainkaan, mutta lisäksi on tullut avoimia yhtiöitä. Osakeyhtiöitä ja avoimia yhtiöitä on yhteensä nykyisin jo lähes yhtä paljon kuin toiminimellä toimivia yrityksiä. Maatilayritysten osuus kaikista yrityksistä on laskenut noin 40 %:sta alle 30 %:iin.

Vuonna 2000 hevostalouteen oli sitoutuneena noin 37 miljoonaa markkaa eli yli 6 miljoonaa euroa (Sinda 2000, 22). Kymmenessä vuodessa määrä on kasvanut yli viisinkertaiseksi, sillä nykyisin Lounais-Hämeessä jo he-

vostalousyrityksissä on sidottuna lähes 33 miljoonaa euroa. Kasvuun vaikuttaneita tekijöitä on paljon. Esimerkiksi 2000-luvun alun investoinnit ja yritysten lisääntyminen ovat vaikuttaneet omaisuuden määrään. Lisäksi yleisen hintatason nousu vaikuttaa omaisuuden arvoon. Hintatason noususta kertoo sekin, että hevosten keskimääräinen arvo on noussut, vaikka niiden laatu ei ole muuttunut. Varsan keskimääräinen myyntihinta on noussut 10 000 markasta (1680 €) lähes 3000 euroon ja yrittäjät määrittelevät aikuisen hevosen arvoksi nykyään keskimäärin 4500 euroa, kun se vielä vuosikymmenen alussa oli 20 000 mk (3400 €) (Sinda 2000, 21, 36)

Huomattavaa on, että oma tutkimukseni ajoittuu taloudellisen taantuman aikaan, kun taas Sindan tutkimus aikaan, jolloin 1990-luvun lamasta oltiin jo toipumassa. Tämä on vaikuttanut siihen, että investointeja suunniteltiin kymmenen vuotta sitten runsaasti nykyiseen verrattuna. Erityisesti vuonna 2000 investoitiin paljon, sillä silloin oli haettavissa kotieläintalouden korotettua investointitukea. Tukea voitiin maksaa vuoden 2001 loppuun asti. Sekä talouden taantuma että jo toteutuneet investoinnit hillitseivät yrittäjien tarvetta investointeihin lähitulevaisuudessa. 2000-luvun alussa suunnitelluista investoinneista 33 % kohdistui maa-alueisiin ja 42 % kiinteisiin rakennuksiin. Maa-alueisiin ei tutkimukseni mukaan tarvita lainkaan investointeja vuoteen 2014 mennessä ja myös rakennuksiin kohdistetaan alle 35 % tulevista investoinneista. Nyt hevosten ja kaluston hankinta muodostaa aiempaa selvästi suuremman osan investointitarpeesta. (Sinda 2000, 23 - 24)

Hevosyritykset ovat vakiinnuttaneet toimintaansa kymmenen vuoden aikana, eikä muutoksia toiminnan laajuudessa suunnitella seuraavien viiden vuoden ajalle yhtä aktiivisesti kuin aiemmin. Kun vielä vuonna 2000 toimijoista alle puolet uskoivat toimintansa pysyvän ennallaan, on näiden määrä nyt jo 75 % kaikista yrittäjistä. Yritystoiminnan laajentamista suunnittelevien yrittäjien määrä on nyt 15 %, kun hevostaloustoimijoista yli 30 % suunnitteli laajentamista vuonna 2000. Samoin myös toiminnan supistamista suunnittelevien osuus on pudonnut yli 20 %:sta nykyiseen 10 %:iin. Supistaa. Muutoksen tulkintaa hankaloittaa se, että Sindan tutkimuksessa tarkasteltiin myös harrastustoimintaa ja oma tutkimukseni käsittelee yritystoimintaa. On luultavaa, että toiminnan laajentamista suunnitteleista toimijoista osa näkyy uusina hevostalousyrittäjinä tässä tutkimuksessa. (Sinda 2000, 28)

13 LOUNAIS-HÄMEEN HEVOSTALOUS SUHTEESSA VALTAKUNNALLISEEN TARKASTELUUN

Helmikuussa 2010 Hämeen ammattikorkeakoulu julkaisi vuonna 2009 tehdyn tutkimuksen hevosalan yritystoiminnasta Suomessa. Se on jatko-tutkimus Laurea-ammattikorkeakoulun aikaisemmin tuottamalle ”Kasvava hevosala” –julkaisulle. Hevostaloustoiminta seuraa Lounais-Hämeessä melko paljon valtakunnallisiakin trendejä, mutta se toimii osittain myös edelläkävijänä monissa asioissa. Lounais-Hämeellä on pitkä historia hevosalueena ja sen sisällä toimii oppilaitoksia, MTT:n hevostutkimuskeskus, sekä Hippolis – hevosalan osaamiskeskus ry, joilla kaikilla on vaikutus alan kehitykseen.

Liiketoiminta hevostalousyrityksissä on koko maassa monipuolista. Yritysten tulot muodostuvat pääasiassa vähintään kahdesta toimintamuodosta, mutta erityisesti ratsastusyrityksissä tulonlähteitä voi olla useita. Valtakunnallisesti 13 % yrittäjistä kertoo harjoittavansa vain yhtä toimintamuotoa yrityksessään. Lounaishämäläisistä talliyrittäjistä kaikilla on tarjolla vähintään yksi toimintamuoto päätoimen lisäksi. (Pussinen & Thuneberg 2010, 14, 25.)

Hevosalan kasvu oli voimakasta 2000-luvun alkupuoliskolla. Tuolloin syntyi runsaasti uusia talliyrityksiä ja kolmannes kaikista talliyrityksistä oli toiminut alle 5 vuotta (Pussinen ym. 2007, 22) Tällä hetkellä Suomessa toimivista yrityksistä 9 % on perustettu viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana (Pussinen & Thuneberg 2010, 13). Lounais-Hämeen alueella kasvu on tutkimuksen mukaan seurannut kansallista trendiä. Vuosikymmenen alkupuolella se on ollut hieman valtakunnallista tasoa voimakkaampaa, sillä alueella toimivista yrityksistä 39 % on perustettu 2000-2005, mutta sen jälkeen kasvua on ollut valtakunnallista tarkastelua vastaava 9 %.

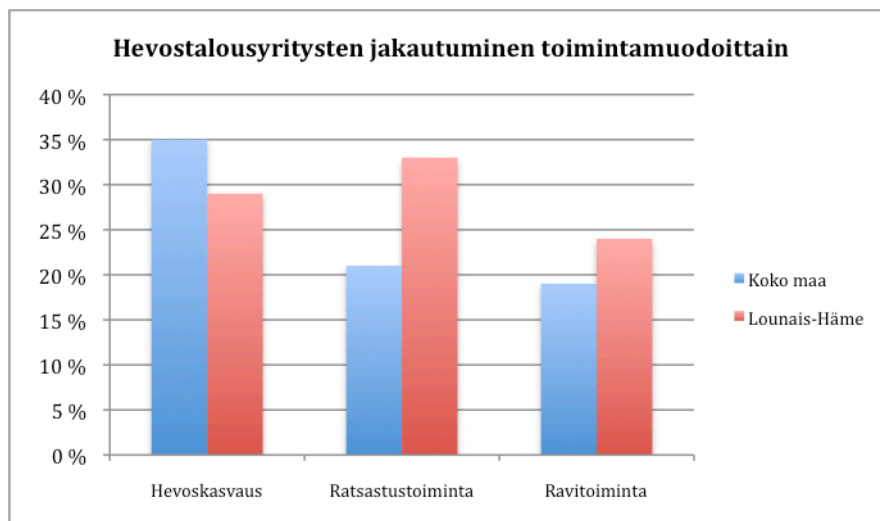
Hevostalouden yritystoimintaa harjoitetaan usein maatiloilla. Kaikista hevostalousyrityksistä maatilan yhteydessä toimii 75 % (Pussinen ym. 2007, 19). Lounais-Hämeen alueella maatiloilla toimivien yritysten osuus on yli 50 %, joiden lisäksi alueella toimivista yrityksistä noin 25 % toimii maaseudulla itsenäisinä talliyrityksinä. Maaseudulla toimivien hevostalousyritysten kokonaismäärä vastaa näin valtakunnallisesti tilojen yhteydessä toimivien talliyritysten määrää.

Yrittäjien keski-ikä on Lounais-Hämeessä matalampi kuin Suomessa yleensä. Heistä suurin osa on alle 40-vuotiaita, kun valtakunnallisesti yrittäjät ovat tyypillisesti yli 40-vuotiaita (Pussinen & Thuneberg 2010, 22 - 29). Lounais-Hämeen voimakas hevosmyönteisyys ja pitkät perinteet hevostalousalueena sekä alueella toimivat alan oppilaitokset antavat turvallisen pohjan yrittäjyyteen. Nuoretkin yrittäjät ovat uskaltaneet muun muassa näistä syistä alueella ottaa riskin, joka yrityksen perustamiseen aina liittyy.

Alueella on myös vankka asiakaspohja, sekä vahva hevostalouteen liittyvä verkosto.

Lounais-Hämeen investointitarpeet painottuvat enemmän kiinteisiin rakennelmiin ja rakennuksiin, kuin maa-alueisiin. Rakennusten korjauksia suunnittelee yli puolet vastaajista ja uudisrakentamista noin kolmannes. Myös valtakunnallisesti rakennusten peruskorjaukset sitovat varoja lähivuosina, joiden lisäksi yrityksillä on tarve investoida ympäristökohteisiin (esim. lantala), sekä tallien ja maneesien uudisrakentamiseen. Tutkimukseni mukaan lounaishämäläisillä talliyrityksillä on käytössään useita kilometrejä ratsastus- ja/tai ajoreittejä. Näiden lisäksi yritykset omistavat tai voivat toiminnassaan käyttää monenlaisia kiinteitä harjoituspaikkoja, kuten ratsastuskenttää, hevosten uittopaikkaa tai harjoitusrataa. Tämän vuoksi niihin ei alueella lähitulevaisuudessa tarvitse investoida. Valtakunnallisesti harjoittelu- ja ulkoilualueet ovat suosittu investointien kohde (Pussinen & Thuneberg 2010, 35).

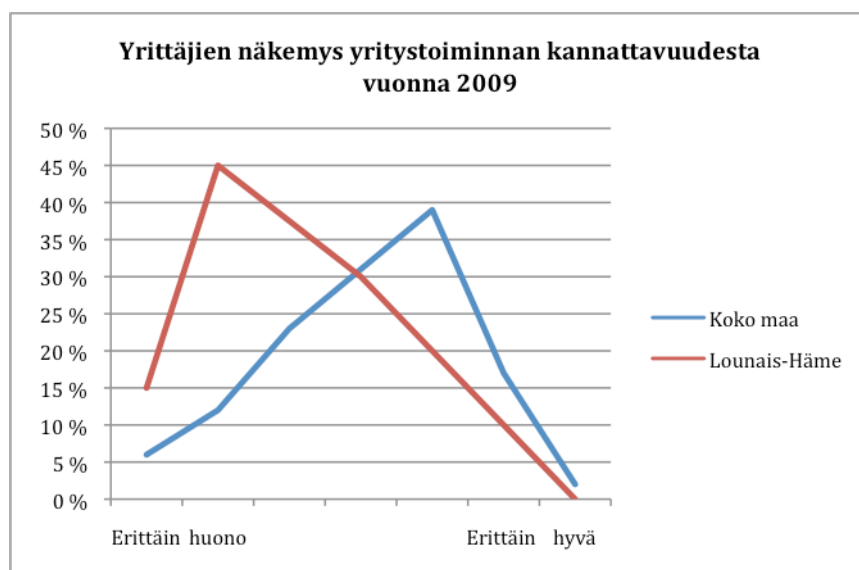
Hevoskasvatus on yksi yleisimmistä päätoimintamuodoista hevostalousyrityksissä. Koko maassa sen osuus on suurempi (35 %) verrattuna Lounais-Hämeeseen, jossa kasvatusta harjoitetaan päätoimintamuotona alle 30 %:ssa yrityksistä. Hevosurheiluun keskittyvää toimintaa sen sijaan on Lounais-Hämeessä suhteellisesti enemmän kuin Suomessa yleensä. Ratsastustoiminta on alueella suurin yksittäinen päätoimintamuoto (33 %) ja raviurheilua harjoitetaan hieman vähemmän kuin hevoskasvatusta. Valtakunnallisesti ratsastusyrityksiä on 21 % ja raviyrityksiä 19 % kaikista yrityksistä. (Pussinen & Thuneberg 2010, 11). Tästä kertoo kuva 11.

KUVA 11 Yritysten jakautuminen yleisimpien päätoimintamuotojen osalta koko maassa ja Lounais-Hämeen alueella

Hevosten hoitopalveluja päätoimisesti tarjoavien yritysten osuus näyttäisi valtakunnallisesti olevan suurempi kuin Lounais-Hämeessä, jossa sitä päätoimenaan harjoittaa 9 % yrityksistä.

Yrittäjien näkemys yritystoimintansa kannattavuudesta on Lounais-Hämeessä muuta maata vaatimattomampi. Yrittäjien näkemyksiä kannattavuudesta esittää kuva 12. Valtakunnallisesti yrittäjät arvioivat kannattavuutta kuusiportaisella asteikolla (erittäin huono, melko huono, välttävä, tyydyttävä, melko hyvä, erittäin hyvä). Asteikkojen eroavuudesta huolimatta ovat erot yrittäjien näkemyksissä selvästi nähtävissä. Lounaishämäläisistä hevostalousyrittäjistä alle kolmannes arvioi toimintansa kannattavan kohtalaisesti ja vain 10 % melko hyvin. Kukaan ei pidä kannattavuutta erittäin hyvänä. Lähes kaksi kolmannesta sen sijaan ajattelee toiminnan kannattavan huonosti tai ei lainkaan. Valtakunnallisesti 70 % hevostalousyrittäjistä pitää toimintaansa vähintään tyydyttävänä. (Pussinen & Thuneberg 2010, 15 - 16).

KUVA 12 Yrittäjien näkemys liiketoiminnan kannattavuudesta valtakunnallisesti ja Lounais-Hämeen alueella

Ratsastustallitoiminta koetaan suhteellisesti muuhun yritystoimintaan verrattuna kannattavammaksi molemmissa tutkimuksissa. Myös ravitallitoiminnan kannattavuuteen suhtaudutaan valtakunnallisessa tarkastelussa melko positiivisesti. Kannattavuus on heikompaa omien hevosten ravi- valmennuksen osalta kuin valmennuspalveluiden. Lounaishämäläinen raviyrittäjä sen sijaan kokee yritystoiminnan huonosti kannattavana. Suurin ero on kuitenkin kasvatustoiminnan kannattavuuden arvioissa. Lounais-Hämeessä kasvatustoiminnan katsotaan kannattavan suhteellisen hyvin, kun taas koko maassa sen yli puolet yrittäjistä katsoo sen olevan korkeintaan välttävästi kannattavaa. (Pussinen & Thuneberg 2010, 22-28)

Ero hevoskasvatuksen kannattavuuden arvioinnissa näkyy myös siinä, että valtakunnallisesti kasvatustoimintaa aiotaan vähentää, kun taas Lounais-Hämeessä sen osuutta yritystoiminnassa lisätään tulevana vuosina (Pussinen & Thuneberg 2010, 23).

Hevostalousyritysten tulevaisuudensuunnitelmat ovat maltillisia koko maassa. Lounais-Hämeessä tilanne näyttää kuitenkin muuta maata tasaisemmalta. Suurin osa yrittäjistä aikoo säilyttää toimintansa laajuuden nykyisellä tasolla. Koko maassa 19 % yrittäjistä suunnittelee laajentavansa toimintaa vuoteen 2014 mennessä, kun taas Lounais-Hämeessä laajentamista suunnittelevia yrittäjiä on 15 %. Yritystoiminnan supistamista tai lopettamista suunnittelevia yrittäjiä on alueellisesti vain 10 %, kun valtakunnallisesti heitä on yhteensä 22 %. (Pussinen & Thuneberg 2010, 11-12).

Liiketoiminnan kehittäminen ja yrityksen toiminnan erilaistaminen näyttävät olevan tulevaisuuden trendejä. Sama kehitys näkyy molemmissa tutkimuksissa. Asiakkaiden uskotaan jatkossa toivovan yhä laadukkaampia ja erikoistuneempia palveluja. (Pussinen & Thuneberg 2010, 14)

14 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Tutkimukseni perusteella hevostalousyrittäjät alueella ovat hevosalan ”rautaisia” ammattilaisia. He ovat kiinnostuneita toiminnan kehittamisestä ja tuntevat myös asiakaskuntansa hyvin. Jatkossa he pyrkivät vastaamaan näiden toiveisiin ja tarpeisiin yhä paremmin.

Yrittäjien keskuudessa esiintyy kuitenkin hyvin vaihtelevia näkemyksiä toiminnan kannattavuudesta ja kustannuksista. Alan yrittäjät tarvitsevat myös yritystalouden osaamista tunnuslukujen laskemiseksi totuudenmukaisesti. Tietoa tarvitaan myös tukien osalta lisää, sillä yrittäjät ovat osin epätietoisia tukien saamisen perusteista ja oikeuksistaan niiden käyttöön.

Toiminnan kannattavuuden parantamiseksi on tärkeää tuntea kannattavuuslaskennan perusteet. Näin yrittäjä voi suunnitella eri toimintamuotojen yhdistämistä parhaiten kannattavalla tavalla jo ennen toiminnan muutoksen toteuttamista. Kannattavuuteen vaikuttavat toiminnan hinnoittelu ja sen kustannukset. Hinnoittelun suunnittelu helpottuu, jos yrittäjä tuntee toiminnan todelliset kustannukset vuositasolla. Voimakas kilpailutilanne laskee hintoja alueellisesti, mutta ammattitaitoisen yrittäjän täytyy myös osata hinnoitella omalle työlleen korvaus.

Hevostalouden kehitystä hidastaa sen jakautuminen hevosurheilulajien suhteen kahtia. Osaamisen yhdistäminen voisi edesauttaa alan kehitystä paitsi sisäisesti, myös suhteessa muihin toimialoihin. Yhteistyötä ja keskustelua molempien lajien välillä on syytä kehittää. Hippolis ry on hyvä esimerkki yhteistoiminnasta, sillä sen jäseninä ovat sekä ravi- että ratsastusjärjestöt. Järjestötasolta keskustelua tulee kuitenkin pyrkiä levittämään myös yrityksiin ja hevosharrastajiin.

Alalle on harrastustoiminnan parissa kasvamassa nuorisoa, joista syntyy tulevaisuuden osaajia. Nuoret ovat avoimia ja heidän keskuudessaan asen-
nekasvatus tuottaa nopeasti tulosta. Lajit, jotka toimivat yhteisen nimittäjän eli hevosen ympärillä, voisivat yhdistää toimintaansa myös nuorisotoiminnassa. Näin nuoret saisivat tietoa molemmista lajeista ja ennakkoluulot vähenisivät.

LÄHTEET

Erola, J. & Saastamoinen, M. 2008. Hevoslaitumilla. Vaasa: Vudeka Hevostietokirjat.

Heiskanen, M-L., Klemola, I., Kumpulainen, M. & Kauppinen, P. 2002. Hevostalous – merkitys ja tulevaisuus Suomessa. 2. Painos. Kuopio: Hevostietokeskus.

Hippolis, hevosalan osaamiskeskus ry. 2009. Sähköposti 9.2.2009.

Houghton Brown, J. & Powell-Smith V. 1995. Horse Business Management. Second edition Managing a successful yard. Ingramlight Properties Ltd.

Jalkanen, L. 1984. Suomen ratsujalostushistoriikki. Hämeenlinna: Arvi A. Karisto Oy.

Kaimio, T. 2004. Hevosen kanssa. WSOY.

Kemiläinen, J. 2008. Uuden nousun kynnyksellä? Pääkirjoitus Hevosurheilu – jalostuskuvasto 2008.

Kemiläinen, J. 2009. Kasvattajapalkkion uusi malli. Pääkirjoitus Hevosurheilu – jalostuskuvasto 2009.

Lillkvist, A. & Duncker, L. 2005. Tiedolla tuloksiin. Pietarsaari: Forsbergin kirjapaino Oy.

Lith, P. 2005. Tilastokeskus, Tietotrendit, Hevonen tulee takaisin. www.stat.fi/tup/tietotrendit/tt_08_06_hevonen.html (luettu 13.12.2009)

Maa- ja metsätalousministeriö, mmm.fi/fi/index/etusivu/maatalous/maataloustuotanto/eläintuotanto/hevostalous.html (luettu 12.2.2010)

Opetushallitus 2009. WERA, web-raportointipalvelu <https://www.data.oph.fi/wera/wera> (luettu 12.2.2010)

Pussinen, S., Korhonen, J., Pölönen, I. & Varkia, R. 2007. Kasvava hevosala – hevosalan kehitysnäkymiä Suomessa. Laurea-ammattikorkeakoulun julkaisusarja B-19.

Pussinen, S. & Thuneberg, T. 2010. Katsaus hevosalan yritystoimintaan – raportti hevosyrittäjyys 2009 –kyselystä. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu

Pyykkönen, P. 2001. Maatalouden rakennemuutos eri alueilla. Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen raportteja N:o 180. Helsinki PTT.

Sinda, H. 2000 Lounais-Hämeen hevostalouden rahavirtoja. Opinnäytetyö. Mustiala.

Suomen Hippos ry. 2009 a. Raviurheilu ja hevoskasvatus lukuina http://www.hippos.fi/hippos/suomen_hippos/dokumentit (luettu 12.2.2010)

Suomen Hippos ry. 2009 b. <http://www.hippos.fi/hippos/index.php> (luettu 12.2.2009)

Suomen Hippos ry. 2009 c. Henkilökohtainen tiedonanto. 7.4.2010

Suomen Hippos ry. 2009 d. Vuosikertomus 2008. KM-Yhtymä Oy

Suomen liikunta ja urheilu ry. 2010 Kansallinen liikuntatutkimus 2009-2010.
http://www.nuorisuomi.fi/files/ns2/tiedotteet/100422_liikuntatutkimus_2009-2010_lapset_ja_nuoret_nettiin.pdf

Suomen Ratsastajainliitto ry. 2009 a, Sporttirekisteri

Suomen Ratsastajainliitto ry. b, Tietoa ja tilastoja ratsastuksesta.
www.ratsastus.fi/asp/system/emty.asp?P=128&VID=default&SID=193888187350514&S=0&C=22957 (luettu 12.2.2010)

Tiilikainen, S. 2004. Hevostalous maatiloilla. MTT:n selvityksiä 67. Helsinki: MTT:n taloustutkimus.

SAATEKIRJE

Arvoisa hevosalan toimija

Hippolis - Hevosalan osaamiskeskus ry on käynnistänyt hevostalouden kehittämishankkeen ”Hippoliksens hevosklusteri”. Teen hankkeeseen liittyen opinnäytetyötä Hämeen ammattikorkeakoulun maaseutuelinkeinojen koulutusohjelmassa.

Projekti palvelee hevosalaa ja alan toimijoita. Tähän se pyrkii kehittämällä toimialan sisäisiä mahdollisuuksia, mutta myös lisäämällä sen tasa-arvoisuutta muihin toimialoihin nähden esimerkiksi päätöksenteossa. Tavoitteena on muodostaa hevosalalle toimiva klusterimalli, tukea verkostoitumista hevosalan toimijoiden ja sidosryhmien välillä, lisätä alan osaamistasoa ja kilpailukykyä sekä osaltaan tukea yritysten kansainvälistymistä. Projekti pyrkii kokoamaan yhteen kaikki hevosalan kehittämishankkeet ja näin tehostamaan alan kehittämistä. Pyrkimyksenä on luoda Forssan seudun hevososaamiskeskitymästä sekä kansallisesti, että kansainvälisesti tunnettu ja vahvistaa alueen yritysten yhteistyöverkkoa. Projektilla on tavoitteena tarjota alan toimijoille koulutusta ja kursseja, sekä parantaa sähköisiä palveluja.

Pyrin tällä kyselyllä saamaan toimialan nykytilasta tällä seudulla mahdollisimman totuudenmukaisen kuvan jonka perusteella voidaan myös kartoittaa myös sen kehittämistarpeita, jotta Hippolis voisi jatkossa palvella Teitä paremmin. Tämän vuoksi toivon, että käytät hieman aikaasi vastaamalla tähän kyselyyn.

Vastaa kysymyksiin niiltä osin, kuin ne koskevat oman tallisi toimintaa. Mikäli et esimerkiksi ole palkannut työvoimaa tallillesi, voit jättää ”palkattu henkilökunta”-osan huomiotta.

Käsittelen vastaukset henkilökohtaisesti ja täysin luottamuksellisesti ja teen tiedoista yhteenvedon. Tämän yhteenvedon luovutan projektin käyttöön. Yksittäiset tulokset ja tiedot eivät siis tule näkymään missään.

Yhteystiedot olen saanut hanketta varten kootusta rekisteristä ja osin FSKK:n yritysrekisteristä.

**Pyydän Teitä postittamaan kyselyn oheisessa vastauskuoressa viimeistään keski-
viikkona 4.3.2009. Vastanneiden kesken arvotaan 1) Golf-tutustumispaketti *Loimijoki-golfiin*, 2) *Menninkäissauna*-paketti kahdelle ja 3) ”Hevoslaitumilla”-kirja. Arvonta suoritetaan viikolla 11 ja voittaneille ilmoitetaan henkilökohtaisesti.**

Kiitos avusta.

Yhteistyöterveisin,

Oona Laitinen

Oona Laitinen

HAMK, Mustiala

KYSELYLOMAKE

KYSELY LOUNAIS-HÄMEEN TALLIYRITYKSILLE

tallin nimi

yrittäjän nimi

osoite

postinumero

postitoimipaikka

(Huom.: voit jättää yllä olevat kentät myös tyhjäksi, jos haluat vastata anonymisesti.)

YRITTÄJÄN TAI TALLIN TOIMINNASTA VASTAAVAN MUUT TIEDOT

Ikä

Sukupuoli

☐ Mies ☐ Nainen

Koulutus

Mitä tutkintoja olet suorittanut hevososalalta? Missä oppilaitoksissa, minä vuosina?

TILAN TIEDOT

Sijainti

☐ Maatilan yhteydessä ☐ Maaseudulla ☐

Taajamassa

Onko tila

☐ päätoiminen hevos tila ☐ hevosyritys, jolla ei ole

maatilakyt kentää

☐ maatila, jossa hevostalous on sivutuotantona:

päätuotantosunta _____

Tilan koko

_____ ha, josta

peltoa ha

Pellosta on hevosten käytössä

laitumena _____ ha

heinäntuotannossa _____ ha

kaurantuotannossa _____ ha

YRITYKSEN TIEDOT

Perustamisvuosi

Ollut nykyisellä yrittäjällä vuodesta _____

Yritysmuoto

☐ osakeyhtiö

☐ avoin yhtiö

☐ kommandiittiyhtiö

☐ toiminimi (yksityinen elin-

keinonharjoittaja)

☐ _____ muu,

mikä

Omaisuu den nykyarvo

(Yrittäjän arvio riittää. Voit myös kirjata suuntaa antavan hintaluokan, esim. kalusto 50 000-60 000€. Tietoa tarvitaan hevostoimintaan sitoutuneen omaisuuden kartoittamiseksi.)

Rakennukset ja rakennelmat _____ €

Maa-alueet _____ €

Kalusto _____ €

Hevosten varusteet _____ €

Hevoset _____ €

Muut _____ €

Suunnitellut investoinnit (Seuraavien viiden vuoden aikana toteutettavaksi suunniteltu uudisrakentaminen ja hankinnat)

Rakennukset ja rakennelmat _____ €

Maa-alueet _____ €

Kalusto _____ €

Hevosten varusteet _____ €

Hevoset _____ €

Muut _____ €

**KORJAUSRAKENTAMISEN JA REMONTOINNIN TARVE (SEURAAVIEN
VIIDEN VUODEN AIKANA)**

Rakennukset ja rakennelmat	_____	€
Maa-alueet	_____	€
Kalusto	_____	€
Hevosten varusteet	_____	€
Hevoset	_____	€
Muut	_____	€

TALLIN TOIMINTA

Toiminnan aloitusvuosi

Hevosten lukumäärä

joista omia

Puitteet

Tallipaikkoja (karsina, pilttuu yms.)	_____	kpl
Pihattopaikkoja	_____	kpl
Ulkoilutarhoja	_____	kpl
Hoidettu ratsastuskenttä	_____	kpl
Sovittuja ratsastus-/ajoreittejä	_____	km
Maneesi	_____	
Maastoesterata	_____	
Harjoitusrata/hiittisuora	_____	
Hevosten uittomahdollisuus	_____	
Koulutus ja kokoustilat	_____	henkilölle
Majoitustilat	_____	henkilölle
Muuta	_____	

TOIMINTAMUODOT (KIRJAA HINNAT ARVONLISÄVEROINEEN)

Ratsastustallitoiminta

Ratsastustunnit

hinta á

asiakasmäärä/vko

Valmennustunnit

hinta á

asiakasmäärä/kk

Leirit

hinta á

asiakasmäärä/vuosi

Kurssit

hinta á

asiakasmäärä/vuosi

Ratsutus

hinta á

asiakasmäärä/kk

Ratsastusvaellukset

hinta á

asiakasmäärä/kk

Vammais- ja terapiaratsastus

hinta á

asiakasmäärä/vko

Valjakkoajo-opetusta

hinta á

asiakasmäärä/kk

Ravitallitoiminta

Vieraiden hevosten valmennus

hinta/kk

asiakasmäärä/kk

Nuorten hevosten koulutus

hinta/kk

asiakasmäärä/kk

Raviohjastus

hinta á

asiakasmäärä/kk

Ylläpitotoiminta

Karsinapaikkojen vuokrausta

hinta/kk

asiakasmäärä/kk

Karsinapaikkojen vuokrausta täysihoidolla

hinta/kk

asiakasmäärä/kk

Kasvatus- ja myyntitoiminta

syntyneitä varsoja

2006

kpl

joista myy-
ty

kpl

2007

kpl

joista myy-
ty

kpl

2008

kpl

joista myy-
ty

kpl

odotetaan

2009

kpl

keskimäärin vuosittain myydyt
hevoset

kpl

keskimääräinen myynti-ikä

vuotta

keskimääräinen myyntihinta

€

Hevoskauppa - Kaupan luonne

☐ nuoria hevosia

☐ tuontihevosia

☐ ravihevosia

☐ opetushevosia

☐ kilpahevosia

☐ hevosten välitystä

keskimäärin vuosittain myydyt
hevoset

kpl

keskimääräinen myyntihinta

€

keskimääräinen myyntihevosten
tallilla viettämä aika

kk

Muu toiminta

Kengityspalvelua

hinta á

asiakasmäärä/kk

Hevoskuljetuksia

hinta (ja hinnoitte-
luperuste)

_____ / _____

asiakasmäärä/vuosi _____

Kerro lyhyesti: Minkälaisia mahdollisia muita palveluja myyt? Kuinka hinnoittelet palvelut? Kuinka paljon asiakkaita käyttää palvelua esim. kuukausi tai vuosi-tasolla?

Matkailutallitoiminta _____

Hevosten vuokraus-
ta

Elämyspalveluita

Muuta

VILJELYN EU-TUET JA MUUT MAHDOLLISET TUET

Mitä tukia yritys on oikeutettu saamaan

hyödyntänyt

☐☐

€ Tilatuki

☐☐

€ LFA-tuki

LFA-tuen kansallinen

☐☐

€ lisäosa

☐☐

€ Ympäristötuki

☐
☐

Alkuperäisrotujen
€ kasvattamistuki

☐
☐

Kansallinen kotieläintuki
€ (hevoset)

☐
☐

€ Muuta, mitä?
(esim. maaseudun yritystuet)

TOIMINNAN KUSTANNUKSET (KIRJAA KUSTANNUKSET VUOSITASOLLA)

Työvoima €

Rakennusten ja alueiden käyttökustannukset €

Kaluston ylläpito- ja käyttökustannukset €

Hevosvarusteiden ja tarvikkeiden ylläpitokustannukset €

Hevosten ja ponien toimintakunnon ylläpitokust. €

Hevoskannan ylläpitokustannukset €

Rehut ja kuivikkeet €

Muut €

€

€

Onko toiminta mielestäsi kannattavaa

tappiollista huonosti kohtalaisesti melko hyvin

hyvin kannattavaa

--	--	--	--	--

Tulevaisuudessa toimintaa on tarkoitus

Supistaa säilyttää samalla tasolla laajentaa

--	--	--	--	--

Muuttaa, miten?

SEGMENTOINTI

Kuvaile lyhyesti 3 tärkeintä asiakasryhmääsi.

1. Mitä tuotetta tai palvelua asiakasryhmä pääasiassa käyttää

Ikäjakautuma

☐
☐

alle 18
30–50

☐
☐

18-30
yli 50-vuotiaita

Käyttävätkö asiakkaat palvelua tasaisesti ympäri vuoden vai esiintyykö kausivaihtelua?

Erityispiirteitä

2. Mitä tuotetta tai palvelua asiakasryhmä pääasiassa käyttää

Ikäjakautuma

☐
☐

alle 18
30–50

☐
☐

18-30
yli 50-vuotiaita

Käyttävätkö asiakkaat palvelua tasaisesti ympäri vuoden vai esiintyykö kausivaihtelua?

Erityispiirteitä

3. Mitä tuotetta tai palvelua asiakasryhmä pääasiassa käyttää

Ikäjakautuma

☐
☐

alle 18
30–50

☐
☐

18-30
yli 50-vuotiaita

Käyttävätkö asiakkaat palvelua tasaisesti ympäri vuoden vai esiintyykö kausivaihtelua?

Erityispiirteitä

TYÖVOIMA

YRITTÄJÄ JA PERHEENJÄSENET

Yrittäjän työpanos keskimäärin

päivää kuukau-
dessa

tuntia päivässä

Työhön osallistuvien perheenjäsenten
työpanos

henkilöä

päivää kuukau-
dessa

tuntia päivässä

Palkattu henkilökunta

Yritykseen on pal-
kattu

kokopäiväistä työntekijää

osa-aikaista työntekijää

kokopäiväistä työllistettyä tai har-
joittelijaa

osa-aikaista työllistettyä tai har-
joittelijaa

oppisopimusopiskelijaa

muuta henkilökuntaa, mitä?

Talkooväki

Minkälaisissa tilanteissa tallilla käytetään vapaaehtois- ja talkootyövoimaa ja kuinka paljon

Ostopalvelut

Mitä hankit ostopalveluna

Onko ostopalveluja mielestäsi tarjolla riittävästi?

☐ kyllä ☐ ei

jos ei, mitä toivoisit
lisää?

Lomituspalvelut

Oletko hyödyntänyt lomitusmahdollisuutta? Miten?

Oletko MYEL-lomaoikeutettu

☐ kyllä ☐ ei

Onko lomitusta mielestäsi
mahdollisuus saada tarpeeksi?

☐ kyllä ☐ ei

jos ei, mitä toivoisit
lisää?

Lämmin kiitos osallistumisestasi!

***Muistathan osallistua samalla arvontaan,
kun palautat kyselyn!***

